ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3490 — ՇԱԲԱԹ 23 ՅՈՒԼԻՍ 1883 — Ն. Տ. 4 ՕԳՈՍՏՈՍ 1883

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար Թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

30 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՆԴՈՒՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

30 ՓԱՐԱՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս մնացած լրագրոյ համրու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բիզա փաշա եօգուշը, Շարգ Զարըրը խան 33 Մասիսի գրասենեակը։

Ճանբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Ձգուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

La publicité de l'étranger est exclusivement remise à l'Eastern Agency, Constantinople Karakeuy Déirmen Han

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներքին լուրեր. — Հեռագրական լուրեր. — Ազգային ժողովոյ երէկի նիստը. — Կրթական դասախօսութիւնք (Մ. Զերազ). — Այլ եւ այլ լուրեր. — Վերակազմութիւն Եգիպտոսի (Տեղեկագիր Լորտ Տըֆրինի). — Վաճառականութիւն եւ ելումուտք Թուրքիոյ. — Հայ արուեստագէտ մը։

Կ. ՊՈԼԻՍ 23 ՅՈՒԼԻՍ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկեան ժուրնալ տը Քոնսթանթինոբլ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ վեհ. Սուլթանին թիկնապահ Ահմէտ փաշա, արարողապետ Իպրահիմ պէյ և կայսերական թիկնապահներէն Հազարապետ Իսմայիլ պէյ՝ այսօր կայսերական իզզէտտին շոգենաւով մայրաքաղաքէս պիտի մեկնին ի Քաթարոյ՝ Գարատաղի իշխանն առնել բերելու համար։ Իշխանն հազիւ 15 օրէն պիտի կրնայ մայրաքաղաքս գալ։

Վեց անուղղակի տրոց վարչութեան Նախորդ տնօրէն Պ. Լանկ Համիլթոն հինգշաբթի օրէն ի վեր Ծխախոտի Րէժիի ընկերութեան ներկայացուցչի պաշտօնը վարել սկսաւ։

Օսմ. կայսերական Պանքային ընդհ. քննիչ Պ. Օպուանոյ, որ վերջին օրերս վեց անուղղակի տրոց վարչութեան տնօրէն անուանեցաւ, հինգշաբթի օրէն ի վեր իւր նոր պաշտօնը վարել սկսաւ։

Վեհ. Սուլթանը՝ Գարատաղի իշխանին տալու համար Օսմանիէի ականակուռ պատուանշան մը պատրաստել կուտայ։

Կ'ըսուի թէ Կ. Պոլսոյ առեւտրական սենեկին նման առեւտրական սենեակներ պիտի հաստատուին Թուրքիոյ բոլոր գաւառաց մէջ։ Մայրաքաղաքիս առեւտրական սենեակն արդէն սակագին մը պատրաստած է, որ գաւառաբնակ վաճառականաց երաշխաւորագրերու վաւերացումէն, ընկերութեանց պայմանագրերու արձանագրութենէն և այլ առեւտրական գործողութիւններէ ըստ օրինի առնուելիք տուրքերը կ'որոշէ։ Այս սակագին առեւտրական նախարարութեան հաւանութեան ներկայացուած է։ Տարակոյս չկայ թէ գաւառաց մէջ հաստատուելիք առեւտրական սենեակները կրնան կարեւոր ծառայութիւններ մատուցանել՝ վաճառականութեան զարգացման արգելք եղող պատճառները նշանակելով կայսերական կառավարութեան։

Սէլանիկի զինուորական հրամանատար Հասան փաշա՝ կը հեռագրէ պատերազմական գործոց նախարարութեան թէ Օսմ. զօրքերը Սէրէզի գաւառակին Վլոնտու գիւղին մօտ Ջէմպիլ անուն հրոսակաւոր աւազակապետին խմբին վրայ յարձակեր են։ Աւազակապետը, թէպէտ վիրաւորեալ, յաջողեր է փախչիլ. իսկ եղբայրն սպաննուեր է իւր քանի մ'ընկերաց հետ։ Օսմ. զօրքը չորս մեռեալ (մին յիսնապետ), և 6 վիրաւոր ունեցեր է։ Սէրէզէն եկած վերջին լուրեր կը ծանուցանեն թէ յիշեալ վայրագ աւազակապետն՝ իւր եղբօր վրէժն առնլու համար՝ անխղճաբար յօշոտեր է Վլոնտու գիւղին երեցն իւր ընտանեաց բոլոր անդամոց հետ։

Տեղական լրագիր մը կը ծանուցանէ թէ Արեւելեան Ռումէլիի կուսակալ Ալէքոյ փաշա, որ այժմ մայրաքաղաքս կը գտնուի, ինքնօրէն գաւառին երկրագործութեան զարգացման գործածելու համար 60,000 ոսկւոյ փոխառութիւն մը կընքեր է Օսմ. կայսերական Պանքային հետ։

Հաւոդոր լեռան 18 գիւղօրէից խնդիրն ալ, որ, ինչպէս կը յիշուի, Բ. Դրան եւ Արեւելեան Ռումէլիի կուսակալութեան միջեւ բազում ծանուցագրոց փոխանակութեան առիթ եղած էր, Ռումէլիի կառավարութեան նպաստաւոր լուծում մ'ստացեր է։

Կը լսեմք թէ Գասըմ փաշա բընակեալ Դանիէլ և Սահակեան անուն երկու եղբարք, որք Բերայի ծածուկ ոստիկանութեան տեսչաց կողմէ իբրեւ դրամաննենգ ամբաստանուելով՝ քանի մ'ամիսներէ ի վեր բանտարկուած էին, իրենց անմեղութիւնն հաստատուած լինելով բանտէն արձակուեր են։

Վսեմ. Նուպար փաշա, որ Աղէքսանդրիոյ մէջ հիւանդացած էր, ապաքինած լինելով փարիզ ուղեւորեր է։

Արեւելեան երկաթուղեաց շինութեանց ընդհ. երկրաչափ Պ. Ուէրրէն՝ խումբ մ'երկրաչափաց և գործաւորաց հետ՝ օգոստոս 6ին Պէլլովա պիտի երթայ Պուլղարիոյ երկաթուղեաց միացման գիծն որոշելու համար։

Չէքմէճէ Հալգալը ... թէ Մալկարայի գաւառին Հէմիյէթ գիւղի բնակիչները՝ կացիններով զինեալ՝ Եօլիւ կոչուած գիւղն երթալով գաղթականաց բնակութեան համար շինուած տուները կրակի կուտան։ Բէճէպ անուն Միւլազիմ մը, որ աւազակախմբոց հալածման համար Օսմ. զօրաց հետ այն կողմերը կը գտնուէր, այս բանութեան գործն իմանալով հոն հասեր և հեղինակները, թուով 63, բռնելով Մալկարայի Օսմ. իշխանութեանց յանձներ է։

Ժուրնալ տը Քոնսթանթինոբլ կ'ըսէ թէ հինգշաբթի առաւօտ Ռումէլիի երկաթուղւոյն Գապաճէի կայարանէն ասդին երկու Արաբ տեսնուեր են, որք հետիոտն մայրաքաղաքս կուգային։ Երկաթուղւոյ ընկերութեան պաշտօնեայներէն մին հարցուցեր է թէ ուստի՞ց կուգային. Արաբները պատասխաներ են թէ Եգիպտոսէն առագաստանաւով մը գալով Ռումէլիի ծովեզրին վրայ տեղ մը հանուած էին, որոյ անունը չէին գիտեր. և միանգամայն ըսեր են թէ քանի մը ղրուշէ զատ ուրիշ բան չունենալնուն համար հետիոտն Պոլիս երթալու ստիպուած էին։ Այս լրողութիւն անմիջապէս ծանուցուեր է հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան։ Յիշեալ լրագիրն՝ սոյն լուրը տալէ յետոյ՝ կը կը հարցունէ թէ առողջապահական խորհուրդն ալ իմացա՞ծ է և թէ այդ մարդիկը գտնելով ապահով տեղ մը դրա՞ծ և ամեն հաղորդակցութենէ արգելա՞ծ է։

ՔՈԼԵՐԱ

Երէկ արդէն ծանուցինք թէ վեհ. Սուլթանն հրաման ըրած է որ կասկածելի տեղերէ եկող շոգենաւք և առագաստանաւք 8 օր քարանթինա սպասեն Դարդանէլի առջեւ։ Մոնիթէօր կ'ըսէ թէ միջազգային առողջապահական խորհուրդն հինգշաբթի օրն իւր խորհրդակցութեանց նիւթ ըրեր է սոյն կայսերական հրամանն և կարծեաց երկար փոխանակութենէ մը յետոյ՝ որոշեր է ծանուցանել կայսերական կառավարութեան թէ ինք համամիտ չէ Դարդանէլի մէջ քարանթինայի պայմանաժամուն յաւելմանն և թէ կ'աղաչէ բարձրագոյն իշխանութիւնն որ այս տնօրէնութեան գործադրման վրայ չպնդէ։

Սակայն միւս կողմէ Ներքին գործոց նախարարութիւնն՝ առանց առողջապահական խորհրդոյ կարծեաց սպասելու՝ հրաման տուեր է Դարդանէլի իշխանութեանց, որպէս զի կասկածելի տեղերէ, մանաւանդ Զմիւռնիայէն եկող կամ օտար նաւահանգիստներէ գալով Զմիւռնիա հանդիպող շոգենաւք ութ օր քարանթինա սպասեցնեն Դարդանէլի առջեւ։

Նախընթաց օրը Պէրութէն եկած հեռագրեր կը հաստատեն թէ Պէրութի, Լիբանանու և Քարանթինայի կայարանին մէջ հասարակաց առողջութիւնը գոհացուցիչ է։ Լիբանանու կառավարիչ Վասա փաշա, Քարանթինայի Ֆրանսական բժիշկը, Քարանթինայի պաշտօնական բժիշկն ուրոյն ուրոյն քննութիւններ ընելով համաձայնութեամբ հաստատեր են թէ Քաֆրաշինա գիւղին մէջ քոլերայէ մեռնող անձին հաղորդակցութիւն չէ ունեցած Եգիպտացի փախստականաց հետ։ Սակայն հիւանդութեան նշաններուն և վաղահաս մահուան նայելով, ոչ նուազ կասկածելի բընութիւն մ'ունի եղեր հիւանդութիւնն։ Հետեւապէս հիւանդին ... հետ հաղորդակցող մարդիկը քարանթինայի ենթարկելու համար խիստ միջոցներ ձեռք առնուեր են։

Կ'ըսուի թէ Առողջապահական խորհուրդն՝ հինգշաբթի աւուր նըստին մէջ՝ որոշեր է բառնալ Պէրութի քարանթինայի կայարանն, Պէրութ քաղաքին շատ մօտ հաստատուած լինելուն պատճառաւ։ Ասոր փոխարէն նոր կայարան մը պիտի հաստատուի եղեր Արշիպեղագոսի կղզեաց միոյն մէջ, որ դեռ որոշուած չէ, բայց հաւանականաբար Քարբաթոս կղզին պիտի լինի։

Քարանթինայի կայարանաց քննիչ Տոքթ. Էչլէֆ էֆէնտիէն եկած վերջին հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ Հաւդոսի մէջ քարանթինայի նոր կայարան մը հաստատելու մասին դժուարութեանց հանդիպեր է մանաւանդ դրամի կողմէ, որովհետեւ իւր տրամադրութեան ներքեւ դրուելիք 1000 ոսկիէն յարդ հազիւ 400 ոսկին ղրկուեր է։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրներ

ՔՈԼԵՐԱ

Աղեքսանդրիա 3 օգոստոս.

Օգոստոս 2ին քոլերայէն մեռնողաց ցանկը.

Գահիրէ	273
Թանթա	49
Մահալլէի քէպիր	29
Ռոզէթ	15
Զակազիկ	36
Անգլ. զօրացմէ	12
Աղէքսանդրիա	5
Զանազան տեղեր	408
	827

Գահիրէ 3 օգոստ.

Քոլերան նուազելու վրայ է. մեռնողներուն թիւն այսօր 194ի իջաւ։

Գահիրէ 3 օգոստ.

Սուտանի կառավարիչն եգիպտական զօրաց հրամանատար անուանեցաւ փոխանակ Սիւլէյման փաշայի։

Փարիզ 3 օգոստ.

Սայկոնէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Անամի Թիւ-Տիւք կայսրն, որոյ հետ Ֆրանսացիք կռուի մէջ են, մեռեր է։

Վիէննա 3 օգոստ.

Նիրէկիպազա քաղաքին եղեռնադատ ատենին նախագահէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Թիծաէծլարի գործին մէջ ամբաստանելոց դատաստանն երէկ տեղի ունեցեր է, եւ թէ բոլոր ամբաստանեալք անպարտ արձակուեր են։ (Մեր երէկեան թուով տեղեկութիւն տուած ենք այս դատին վրայ)։

Նափոլի 3 օգոստ.

... յսօր Իսքիայի մէջ պատահած նոր երկրաշարժի մը պատճառաւ Եբոմէոյ լերան գագաթը փլաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏԸ

Հարցմունք երեսփոխանաց. — Լիազօր Յանձնաժողով կաթողիկոսական խնդրոյ. — Պատասխան Տնտես. խորհրդոյ. — Պատասխան Երեսփոխանութեան առ Նախագահական Ճառն. Քըւէարկում Ուղերձի. — Յարօրինակ միջադէպ. — Վարչութեան պահանջումն վասն յետաձգման իրեն յանձնարարեալ խնդրոց. — Ձերմ վիճաբանութիւնք։

Ազգ. Երեսփ. Ժողովոյ երէկի նիստը բացուեցաւ ժամ 7 1/2ին, նախագահութեամբ Իզմիրլեան Սըրբազանի, և ատենապետութեամբ Տոքթ. Յ. Թիրեաքեանի, ի ներկայութեան 35 երեսփոխանաց, որոց թիւն 50ի յանգեցաւ։

Դ. Նստի Ատենագրութեան վաւերանալէն յետոյ, ընդունուեցան Շամտանճեան Գրիգոր էֆէնտիի և Թուաճուգլեան Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետի հրաժարականներն յերեսփոխանութենէ։

Կարդացուեցաւ Թիւլպէնտճեան Նիկողոս էֆ.ի մի գիրն, որով կը ... Գաւառաց մէջ գործածուած գրենք Պատրիարքարանի կողմէ Հանրային կրթութեան նախարարութեան ղըրկուած են ի քննութիւն. ցարդ Ազգին վայելած արտօնութիւններն եղծանող այդպիսի տնօրէնութեան մը համար ազգային իշխանութեան ո՞ր ճիւղը պատասխանատու է. և վարչութիւնը պատճառ մ'ունի՞ ժողովոյն ներկայելու այն պետական հրամանագիր, որոյ վրայ ձեռք առնուած է այդ տնօրէնութիւն։ Բ. Լրագրերէն կը տեղեկանամք թէ Դատական նախարարութիւնն Յունաց Պատրիարքարանին հետ բանակցութեան մէջ է Մետրապոլիտներու Պէրաթներուն փոփոխման համար, և կ'ըսուի թէ նոյն փոփոխմունք ուրիշ հպատակ ազգաց ալ նմանօրինակ Պէրաթներուն մէջ ի գործ պիտի դրուին։ Վարչութիւնն այս մասին ի՞նչ տեղեկութիւն ունի. որ և է բանակցութիւն ունեցա՞ծ է, և ի՞նչ կ'ընէ։ Գ. Կիլիկիոյ կաթողիկոսին Պէրաթին բարեփոխման համար եղած բանակցութեանց ելքն հաղորդուի ժողովոյս։ Դ. Գէորգ Դ. կաթողիկոսի մահէն յետոյ էջմիածնի մէջ տեղի ունեցած զեղծմանց ու յափշտակութեանց վրայ անհաճոյ լուրեր տարածուեցան։ Եղած ամբաստանութիւնք հերքուեցա՞ն, թէ հաստատուեցան. Պատրիարքարանի և Սինոդի միջեւ բանակցութեանց արդիւնքն ի՞նչ եղած է. Թղթակցութիւնք ժողովոյս բերուին։—Ա. Սարգիսեան էֆ. գիտել տուաւ թէ Թիւլպէնտճեան էֆ.ի Ա. հարցումը չօշափող հարցում մ'արդէն եղած է ժողովոյս կողմէ, բայց վարչութիւնը քանի ամիսներէ հետէ տակաւին պատասխան չէ բերած։ Հ. Մկրեան հարցուցած էր թէ ստո՞յգ է որ Քրիստոնէականին չըյաբերութիւնն արգիլուած է որովհետեւ անոր մէջ սապէս հարցում մը կար. «Հանդանակն Հայաստան ո՞վ բերաւ» կ'երեւի թէ ասոր ալ պատասխանը վեց ամսէն պիտի առնունք։ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին խնդրոյն նկատմամբ ալ հարցում եղած է, բայց պատասխան չէ եկած. էջմիածնի գործոց նկատմամբ «լիազօր» կոչուած յանձնաժողով մ'ունինք, որոյ ինչ ընելը չենք գիտեր։ Թիւլպէնտճեան էֆ.ի հարցագիրը վարչութեան յղուելու առթիւ, Մայր—Դիւանը պէտք է չեշտէ այն խնդիրներ, որք անպատասխանի մնացած են արդէն։— Նոյն դիտողութիւնք ուրիշ երեսփոխանաց կողմէ եւս կը լինին, և կ'որոշուի ըստ այսմ յղել Թիւլպէնտճեան էֆ.ի հարցումներն առ վարչութիւն ի պատասխանատուութիւն։

Մրցանակաբաշխութեան հանդիսից առթիւ դաշնակ չածելու, կեցցէներ չըսելու և ծափահարութիւն չընելու մասին կրօն. ժողովոյ հանրածանօթ պանծալի որոշման նկատմամբ, Յ. Գուրգէն էֆ.ի մէկ հարցումն յղուեցաւ կրօն. ժողովոյ ի պատասխանատուութիւն։

Վ... Հ... կը հարցունէր թէ կաթողիկոսական լիազօր յանձնաժողովն ի՞նչ կ'ընէ, իւր համարն ե՞րբ պիտի բերէ ժողովս, և վարչութիւնը մասնակցա՞ծ է լիազօր յանձնաժողովոյն գործողութեանց, ըստ քուէարկեալ բանաձեւի Ազգ. ժողովոյ, զոր կարդաց։ Ի դիմաց կըրօն. ժողովոյ, Յ... Հ... Ա... պատասխանեց թէ կրօն. ժողովոյն երբեք հրաւէր չէ եղած կաթողիկոսական յանձնաժողովոյ աշխատանաց մասնակցելու։ Վ... Հ... քանի որ Ազգ. ժողովոյ որոշումը ճշդիւ չէ գործադրուած, և վարչութեան երկու ժողովները չեն մասնակցած կաթողիկոսական յանձնաժողովոյ աշխատութիւնք չեղեալ պէտք է նկատուին, և լիազօր յանձնաժողովը պէտք է լուծուի անմիջապէս։

Աստ քիչ մը աղմուկ ծագեցաւ. Դիւանը կը յայտարարէր թէ խընդիր չկայ ժողովոյն առջեւ, որովհետեւ հարցագիր մը ներկայացած է, որ ըստ օրինի վարչութեան պէտք է յղուի ի պատասխանատուութիւն։ Վարչութեան պատասխանին վրայ կարելի է վիճաբանիլ։ Ա. Ս... էֆ. պնդեց թէ աւասիկ պատասխանն առինք վարչութեան անդամէ մը, պէտք է անմիջապէս վիճաբանութեան դնենք խնդիրը։ Բայց ի վերջոյ, նկատելով թէ լիազօր յանձնաժողովոյ որո՞ցմէ բաղկանալուն նկատմամբ տակաւին պաշտօնական տեղեկութիւն մը չէ բերուած ժողովոյն, և թէ վահան Վրդ.ի հարցումը լոկ վարչութեան մասնակցութեան չվերաբերիր, անոր հարցագիրը վարչութեան յըղուեցաւ ի պատասխանատուութիւն։ (Թ. էֆ. Ղ... Ասոր ալ պատասխանն արդեօք քանի՞ տարիէն պիտի ստանանք։ Ծիծաղ։)

Ժողովը վաւերեց Ակնայ երեսփոխան Գօրեան Յակոբ էֆէնտիի ընտրութիւնը։

Կարդացուեցաւ Տնտեսական խորհրդոյ պատասխանը Ս. Փափազեան էֆէնտիի հարցման, վերաբերմամբ խորհրդին «Հրաւէր պարտաճանաչութեան» խորագրով Շրջաբերականին քանի մը կէտերուն։ Փափազեան էֆէնտիի հարցման թէ ինչո՞ւ համար յետնեալ տուրքերը մասնաւոր հաւաքիչներու ձեռամբ հաւաքել կուտայ և ո՛չ թաղական խորհրդոց ձեռամբ, խորհուրդը կը պատասխանէր թէ 79ի տրոց կանոնադրին ազդեցութիւնն առջի տարիներու յետնեալ տրոց վրայ եւս չտարածիր, և մինչեւ այդ օրէնքի հաստատումէն ի վեր թաղական խորհուրդք իրենց գանձած տրոց 100էն 50ը վար պիտի դնեն, օրէնքը կը տրամադրէր թէ Պատրիարքարանի անվճար մնացած 13 տարուան պահանջից ալ կէսը թաղական խորհրդոց յանձնուի։ Փափազեան էֆէնտիի երկրորդ հարցման թէ խորհուրդն ո՞րով իրաւամբ կը յայտարարէ թէ կեդրոնական վարժարանի և ընծայարանի համար Պատրիարքարանը գումար մը չպիտի տայ, խորհուրդը կը պատասխանէր թէ ինք կը փափաքէր որ կեդրոնական սնտուկը նպաստ մ'ընէր այդ հաստատութեանց, բայց քանի որ անկարող էր տրոց չվճարման պատճառաւ, դիմամբ ըրած էր այդ յայտարարութիւն, որպէս զի ժողովուրդն յորդորուէր իւր պարտքերը վճարելու։ — Այս պատասխանագրոյ վրայ վիճաբանութիւնն Օրակարգի Բ. խնդրոյն նըկատառութեան պահուն կատարել որոշուեցաւ։

Վարչութեան յղուեցաւ ի պատասխանատուութիւն՝ Մ. Պալոնիկեան էֆէնտիի հարցումը թէ վարչութիւնն ի՞նչ պատճառաւ ընդունած է Խրիմեան Հայրիկի հրաժարականն, առանց Գաւառական ժողովոյ կարծիքն առնլու։ Նոյն երեսփոխան բացատրութիւն կը պահանջէր նաեւ Լիմ անապատի վանահայր Պօղոս եպիսկոպոսի ընթացքին վրայ, որ իւր Հայ թեմականները կը հարստահարէ, անոնց հողերը գրաւելով, փրկանք տալով, և իւր կամաց հակառակողները ... քաշելով։ Ատենապետն աստ ծանոյց թէ Լիմ անապատի թեմականներէն մէկ բողոքագիր ստացած է, բայց ետ դարձուցած է, մինչեւ որ ստորագրութիւնք վաւերացուին ...

⁂

Ժողովս Օրակարգի Ա. խնդրոյն անցնելով, լսեց Ազգային Ժողովոյ Ատենապետաց Դիւանէն պատրաստեալ Ուղերձին ընթերցումը։ Յ. Ն... և Յ. Ա... էֆէնտիք ձեւական դիտողութիւն ըրին այն պարբերութեան վրայ, ուր ըսուած է թէ Հայ Ազգը կը փափաքի պահպանել իւր ազգութիւն, և այլն։ Այս ձեւ, ըսուեցաւ, հաւասար կը գործածուի. բայց աստի, մեր ազգութեան վտանգ մը չկայ, սպառնալիք չկայ, որ անոր դէմ փափաք մը յայտնենք։ Ուրիշ Երեսփոխանք շատ օրինաւոր գտան գրուածը։ Մ. Զ... էֆէնտի Ուղերձին կարեւորութիւնն յիշեցնելով, առաջարկեց որ տպել օրինակներ Երեսփոխանաց բաժնուին, որ ժամանակ ունենան խորհելու Ուղերձին, մէն մի պարբերութեան վրայ, որ Ազգային Ժողովոյ համոզմանց մէկ յայտարարութիւնն է առ Ս. Պատրիարք Հայրըն և առ կայսերական կառավարութիւնն։ Բայց Ռ. Պ... էֆէնտիի առաջարկը, թէ Ժողովս այսօր իսկ վերջացնէ գայս խնդիր, 17ի դէմ 21 քուէով ընդունեցաւ, և Ուղերձը մաս առ մաս քուէարկուելէ յետոյ, ամբողջը նոյնութեամբ ընդունուեցաւ 1ի դէմ 25 քուէով։

ՊԱՏՃԷՆ ՈՒՂԵՐՁԻ

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր, Նախագահ Ազգային Ժողովոյ.

Ազգային Ժողովը, ներկայ շրջանի բացման առթիւ, Ձեր Սրբազնութեան նախագահական ճառին կը փութայ պատասխանել։

Ազգային Ժողովը կը ձայնակցի Ձեր Սրբազնութեան առ ի բարեմաղթել վասն անզին կենաց Օգոստափառ Սուլթան Համիտ Բ.ի, որ միշտ երկրին բարօրութեան եւ հպատակաց երջանկութեան համար հայրական խնամք կը տածէ, որոյ համար Ազգային Ժողովը բարեպատեհ առիթ կը համարի իւր խորին երախտագիտութեան զգացմանց թարգման կացուցանել զՁերդ Սրբազնութիւն յանուն Հայ Ազգին բնակելոյ ի Թուրքիա. եւ խնդրել որ հաճիք զայն եւ ընդ նմին Հայ Ազգին բաղձանքները Նորին կայսերական գահոյից պատուանդանին մատուցանել, յայտնելով

թէ Հայ Ազգը կը փափաքի սաւ. հովանաւորութեան ներքեւ պահպանել իւր ազգութիւնը նոյն առանձնաշնորհութեանց սահմանին մէջ, զորս Վեհափառ Սուլթանք հրովարտակօք եւ ազգային Սահմանադրութեամբ շնորհած են իրեն. եւ վայելել այն բարենորոգմանց արդիւնքը, զորս Օգոստ. Սուլթանն իւր երկրին ու հպատակաց բարօրութեանն ու բարգաւաճմանն անհրաժեշտ կը դատէ։

Սրբազան Հայր,

Ազգային Ժողովն անձկութեամբ կ'սպասէր, ըստ Ներքին կանոնագրի, ընդհանուր տեսութիւն մը լսել Ձեր Սրբազնութենէն ազգային գործոց նախընթաց տարւոյն մէջ ունեցած վիճակին եւ ատենական նոր շրջանին մէջ զբաղելու գլխաւոր խնդրոց վրայ։ Սակայն Ձեր Սրբազնութիւնը բաւ համարած էր վարչական մարմնոց իւրաքանչիւր ճիւղին աշխատութիւնը միայն ծանուցանել, ինչ որ ալ ըլլան այդ աշխատութիւնները, եւ ո՛ր աստիճան գոհունակութեան եւս արժանի, սակայն անուրանալի է, Սրբազան Հայր, թէ մեր Ներքին գործերն այն վիճակին մէջ չեն, որ ընդհանուր գոհունակութիւն ներշնչեն։ Իրաց այս վիճակին դարման տանելու համար, Ազգային Ժողովն իր մասին ի գործ պիտի դնէ ինչ որ իւր պարտքն ու իրաւունքն է, յուսալով գտնել Ձեր Սրբազնութեան ազդու աջակցութիւնը, որ չէ պակսիր, չափ կրթնի ընդհանուր ժողովրդեան ու անոր ներկայացուցիչ ժողովոյն վրայ։

Աղաչեմք զԱստուած, որ գթալով մեր Ազգին վրայ, կարողութիւն եւ իմաստութիւն պարգեւէ բոլոր մարմնոց, որք կը վարեն ազգային գործերը, եւ առաջնորդէ զանոնք ի ճշմարտութեան եւ անկեղծութեան ճանապարհին մէջ։

22 յուլիս 83.

* * *

Ժողովն անցաւ Օրակարգի երկրորդ խնդրոյն, այն է՝ վարչութեան պաշտօնագրոյն վասն յետաձգման ց 1 յունուար առ ինքն ուղղեալ խնդրոց։ Առաջարկողներ եղան, որ նկատելով թէ վարչութիւնը ներկայացեալ չէ քննադատութեանց պատասխանելու համար, խնդիրն յաջորդ նստին թողուի եւ Ժողովը Գ. խնդրոյն առաջնութիւն տայ։ (Խնդիր Երեսփոխանութեան Հ. Խիթէքճեան էֆ. ի)։ Բայց այս առաջարկ չընդունուեցաւ, եւ վերստին կարդացուեցաւ վարչական պաշտօնագիրը։ Բ. էֆ. Ղ..... ցաւ յայտնեց թէ այնպիսի նստի մը մէջ յուռումն այդ կարեւոր խնդիր վիճաբանութեան պիտի ենթարկէ վարչութիւնն իւր բացակայութեամբ կը փայլի։ Ա. էֆ. Ս..... զարմանք յայտնեց որ երբ Օրակարգի սոյն խնդիր նոյն ինքն վարչութենէն կը [illegible] գէթ խնդրոյն լուծումը դիւրացնելու համար։ Բայց եթէ, վարչութեան բացակայութիւնը տեսնելով, յետաձգենք զայս խնդիր, որովհետեւ 15 օրն անգամ մը նիստ կ'ընենք, վարչութեան պահանջած պայմանաժամը կուգայ կը լրանայ, եւ իւր ուզածն ալ թերեւս այս է։ Բ. էֆ. Ղ.....։ Վարչութեան պարտքն էր ներկայ գտնուիլ։ Վարչութեան բացակայութիւնը չկրնար ստիպել Երեսփոխանութիւնն իւր Օրակարգը փոխելու։ Կը ցաւինք անոր բացակայութեան համար, բայց պէտք է շարունակենք վիճաբանութիւնը։ Վ..... Թանկաճին ճշմարտութիւններ երբեւան կ'ելնեն տակաւ։ Ազգ. Ժողովը միշտ կ'ամբաստանուի թէ ժամավաճառ կը լլնի անոտի վիճաբանութեամբք։ Բայց ահա կը տեսնենք թէ օրուան վարչութիւններն են որ անգործութեան կը դատապարտեն Ժողովն իրենց յետաձգման առաջարկներով ու իրենց բացակայութեամբք։ Սա վիճաբանութիւն որ հիմա կ'ընենք՝ անոտի է, բայց վարչութեան կը պարտինք զայն։ Գալով բուն իսկ վարչական պաշտօնագրոյն, զարմանալի է լսել որ վարչութիւնը վեց ամիս պայմանաժամ կը խնդրէ պատասխանելու համար այնպիսի հարցմանց որք՝ օրական կարեւորութիւն ունենալով՝ վեց ամիս յետոյ նշանակութիւն չպիտի ունենան։ Յետաձգեալ "Գի չափ" խնդրոց մին սա է թէ կտակաց Հոգաբարձութիւնն ինչո՞ւ չէ կրցած կազմուիլ ներկայ վարչութեան օրով։ Միթէ վարչութիւնն հիմա չկրնա՞ր ըսել թէ ինչո՛ւ չյաջողեցաւ իւր այդ ճիգ, եւ միթէ պարտաւոր չէ՞ այժմէն ըսելու։ Ուրիշ հարցում մ'ալ սա է թէ իրա՞ւ է որ Վանայ հիւսիսային գաւառակաց Հայ ժողովուրդը կը գաղթէ։ Ժողովը կը փափաքի գիտնալ զայս, որպէս զի եթէ հնար է՝ առաջքն առնուի։ Բայց ո՛չ ապաքէն խնդիրն ամեն կարեւորութիւն կը կորուսանէ երբ վեց ամիս յետոյ միայն իմանանք թէ այդպիսի գաղթականութիւն մը իրօք կա՛յ թէ ոչ։ Ա. էֆ. Թընկըեան. Վարչութեան յղեալ հարցմանց որովհետեւ երեքին տէրն ես եմ, կը զարմանամ որ վարչութիւնը կ'ուզէ վեց ամիս ուշացնել անոնց պատասխանն։ Իմ առաջին հարցումս կը վերաբերի Վասպուրականի Հայոց գաղթականութեան։ Եթէ այդ լուր ստոյգ է, Ազգը մեծ վնաս կ'ընէ եւ գաղթողներն ալ տառապանք պիտի քաշեն. միանգամայն ուրիշներ պիտի հետեւին անոնց գէշ օրինակին։ Ժողովս պէտք ունի ժամ առաջ այս մասին ճշմարտութեան վերահասու լինելու, որպէս զի ազգային շրջանակի մէջ կարելի եղած դարմանը տարուի այդ աղէտին։ Բայց ո՞չ ապաքէն վարչութիւնը Ժողովոյս հետ կը խաղայ երբ օրական կարեւորութիւն ունեցող այդպիսի խնդրոյ մը վեց ամիսէն պատասխան բերելու թոյլտուութիւն կը խնդրէ։ Նմանապէս իմ երկրորդ հարցմանս մասին, որ Շտտախոտ արկածելոց կը վերաբերէր։ Ազգ. Ժողովոյ անցեալ նստաշրջանին վերջին նստին մէջ ցաւ յայտնեցինք թէ անչափ արկածելոց անիրաւական նպաստ մը միայն ղրկուած էր. բայց Ս. Պատրիարք Հայրն յայտարարեց թէ արկածելոց վիճակը պիտի քննուի, եւ ըստ այնմ պէտք եղած քանակութեամբ նպաստ պիտի ղրկուի։ Այսպէս մեք խնդիրը վստահեցանք Ն. Սրբազնութեան խօսքին, եւ երբ, մի քանի ամիս յետոյ, նոր նստաշրջանին մէջ, կը հարցունէինք թէ ինչ օգնութիւն եղաւ արկածելոց եւ ինչ է անոնց արդի վիճակը, Ն. Սրբազնութեան իբրեւ վարչութեան գլխոյն՝ պատիւն իսկ կը պահանջէր պէտք եղած բացատրութիւնները տալ մեզ, եւ ո՛չ թէ խնդրել որ տակաւին վեց ամիս եւս սպասենք։ Իմ Գ. հարցումս կը վերաբերէր Երուսաղեմայ պարտուց բարձման նկատմամբ Պատրիարքարանի եւ Բ. Դրան միջեւ տեղի ունեցած բանակցութեանց։ Այս խնդիր եւս չկրնար վեց ամիս յետաձգուիլ, զի մի կողմէ տոկոսներ կը բարդին արդէն գիզեալ ահագին պարտուց վրայ, եւ եթէ մեք այսպէս յետաձգումներով ժամանակ վատնենք, օր մը չյուսուած քանակութեամբ մեծ պարտքի մը առջեւ պիտի գտնենք զմեզ։ Միթէ պէտք [illegible] խնդրով, հետաղօտէ թէ ինչպէս այդ ահագին պարտք գոյացած է, թէ ինչու համար Միաբանութիւնը ժամանակին միջոցներ ձեռք չէ առած պարտուց աճումը կասեցնելու համար։ (Վ..... Փ....... Մեղաւորք չա՛տ են այդ խնդրոյ մէջ։) Եւ թէ ինչ պէտք է ընել որ ապագային մէջ նորէն չգոյանան այդպիսի անհեթեթ պարտքեր։ Այսպէս, իմ հարցումներ կը վերաբերէին այնպիսի խնդրոց, որոց վեց ամիս յետաձգումն անտեղի է եւ վնասակար։ Ուստի, խորին ցաւ կը յայտնեմ վարչութեան պատասխանագրոյն համար։

Ասոր ցաւալի միջադէպ մը տեղի ունեցաւ։ Բ. Ղազարոսեան էֆէնտի ոտք ելաւ խօսք առնելով, բայց որովհետեւ իւր մէկ թեւ քիչ մը վեր սօթթուած էր, Ատենապետը դիտողութիւն ըրաւ, իբրեւ անվայել Ժողովոյն պատկառանաց։ Քրիստոստուր էֆէնտի պատասխանեց թէ Ներքին կանոնագրին մէջ Երեսփոխանաց զգեստի ձեւոյն նկատմամբ տրամադրութիւն մը չկայ, եւ թէ Ատենապետը պէտք էր գիտնալ զայս։ Քրիստոստուր էֆէնտիի այս առարկութեան տրամաբանական հետեւութիւնը սա պիտի լինէր որ Ատենապետը բան մ'ըսելու չէր եթէ Երեսփոխան մը լոկ շապիկով ու վարտիքով մ'ելնէր խօսիլ, նկատելով մանաւանդ օդերուն տաքութիւնը։ Ցոլթօր Թիրնաքեան վշտացաւ Քրիստոստուր էֆէնտիի ծանր պատասխանէն, եւ անձնական գործ մը առարկելով, Ժողովէն դուրս ելաւ իւր աթոռը թողլով Բ. Ատենապետին, որ է նոյն ինքն Քրիստոստուր էֆէնտի, որ Դիւանն ելաւ մի եւ նոյն "նախնական" վիճակի մէջ։ Երեսփոխանաց մէկ մասն Ա. Ատենապետին հետեւեցաւ։

Ապա Ա. Ս..... էֆէնտի բեմն ելնելով, վարչական պաշտօնագրոյն ի պատասխան սեղմ փաստերք ազդու բանախօսութիւն մ'ըրաւ, որ մեծ տպաւորութիւն ըրաւ ներկայից վրայ։ Այս պաշտօնագիր, ըսաւ, հայելի մ'է, ուր կը տեսնուին վարչութեան և Երեսփոխանութեան իրարու դէմ բռնած դիրքերն։ Այլ եւս անհնար է սքօղել թէ Երեսփոխանութիւն ու վարչութիւն տարբեր գետնի վրայ կը գործեն։ Այնչափ հարցմանց մէջէն որք ուղղուած են վարչութեան, հազիւ մէկ խնդիր կայ, որուն վարչութիւնը չնչին պատասխան մը բերած և Ժողովը գոհ ըրած լինի. ուրիշ ամեն խնդրոյ վրայ այնպիսի անգոհացուցիչ պատասխաններ բերուած են, և ընդհանրապէս վարչութիւնը պատասխանելէ փախուստ տալու այնչափ հակամիտութիւն մը ցոյց տուած է, որ ո՛ եւ է խնդրոյ մը վրայ ուղղակի առնչութիւն մը չէ կրցած գոյանալ ի մէջ Երեսփոխանութեան և վարչութեան։ Հարցումներ հարցմանց վրայ դիզուած են ու կը դիզուին, և անոնց պատասխանն արդէն ամիսներով յետաձգելէ յետոյ, վարչութիւնը կուգայ ծանուցանել մեզ թէ վեց ամիս եւս պիտի յետաձգէ։ Բայց թէ վարչութիւնն ո՛րչափ քիչ կարեւորութիւն կ'ընծայէ Երեսփոխանութենէն իրեն յղեալ խնդրոց, ակներեւ կը տեսնենք սա պարագայէն որ մինչեւ ցարդ ո՛չ նուազ քան 17 խնդիրներ ուղղուած են վարչութեան ի պատասխանատուութիւն, վարչական պաշտօնագիրը միայն "Գի չափ" խնդրոց խօսքը կ'ընէ։ Եւ մինչ մեր հարցմանց նիւթ եղած խնդիրները մեզ համար օրուան կարեւորագոյն խնդիրներն են, որոց պատասխանն առնալու մեծ պէտք կը տեսնենք, վարչութեան պաշտօնագիրը կ'ըսէ թէ ինք ստիպուած է անոնց պատասխաններն յետաձգել "որպէս զի ժամանակ ունենայ զբաղելու այն կենսական կարեւորութիւն ունեցող խնդիրներով որք կը կենան իւր գրասեղանին վրայ"։ Ըսել է թէ Երեսփոխանութեան համար կարեւոր եղած խնդիրներն այնպէս չեն վարչութեան համար ալ, և սա ունի իրեն յատուկ կարեւորագոյն խնդիրներ։ Արդեօք ի՞նչ են անոնք։ Կը տեսնուի ուրեմն թէ նոյն գետնի վրայ չենք գործեր։ Մեք բան մը կ'ըսենք և վարչութիւնն ուրիշ բան կը հասկնայ։ Աւելի զարմանալին կայ. Վարչութիւնը [illegible] վեց ամիս պայմանաժամ կը խնդրէ պատասխանելու համար այնպիսի հարցմանց, որոց միոյն անցեալ նստին մէջ պատասխանեց, և միոյն Ցընտես. խորհրդոյ միջոցաւ կը պատասխանէ այս նստի մէջ։ Մինչ մեր առջեւ գտնուող վարչական պաշտօնագիրը վեց ամիս յետաձգում կը խնդրէ Բերայի հրկիզելոց խնդրոյն համար, մեք անցեալ նստի մէջ Քաղ. Ժողովոյ ատենապետին հետ համաձայնութեամբ լուծեցինք զայդ խնդիր, պաշտօն յանձնելով վարչութեան քննել հրկիզելոց հաշիւները։ Պաշտօնագրոյն մէջ յիշուած է նաեւ Մնակեան ժառանգութեան խնդիրն, որոյ տէրն ես եմ։ Այս մասին իմ հարցմանս պատասխանը բերելու համար հինգ ամիս պայմանաժամ որոշուած էր արդէն, և այժմ Ցընտես. խորհուրդը քննած է խնդրոյն բոլոր պարագաներն և պատրաստ է պատասխան տալու։ Ասոր ի հաստատութիւն, ատենապետը կարդաց Ցընտես. խորհրդէն առ ինքն ուղղեալ պաշտօնագիր մը, յորմէ կ'երեւէր թէ խորհուրդը քննած էր խնդրոյն գլխաւոր պարագաները։ Քանի որ պատասխանատու մարմինն այսպէս պատրաստած է իւր պատասխանն, ի՞նչ կը նշանակէ որ Քաղ. Ժողովը վեց ամսոյ նոր պայմանաժամ մը խնդրէ մեզմէ։ Կը տեսնենք թէ վարչական պաշտօնագիրն ինքնին ծաղրելի է։ Այս պաշտօնագիրը մեզ ղրկելով, Քաղ. Ժողովը կ'ուզէ յարաբերութիւններ չունենալ Ժողովոյս հետ. համարատուութիւնն ալ չուզեր բերել մինչեւ վեց ամիս, որպէս զի խնդիր չունենանք մեր առջեւ։ Ի՞նչ զարմանալի բան է որ Քաղ. Ժողովը վեց ամիս պայմանաժամ կը խնդրէ պատասխանելու համար մեր այն պարզ հարցման թէ ինչո՞ւ համար կտակաց Հոգաբարձութիւնը ցարդ չէ կազմուած։ Վարչութիւն մը, որ այդպիսի հարցման մը պատասխանը բերելու համար վեց ամիս պայմանաժամու կը կարօտի, անկարող վարչութիւն մ'է, և [illegible] եմ նմանէ։ (Նշ... էֆ. Գ.....։ Վարչութիւնը զԵրեսփոխանութիւնը խաղալիկ կ'ուզէ ընել։) Այս վիճակ չկրնար երկարիլ. պէտք է որ կամ Ազգ. Ժողովը ճգնէ ու աւելի եւս չշտէ իւր ընթացք, կամ վարչութիւն հրաժարի իւր ներկայ [illegible] յաւակնութիւններէն։ Զննենք նաեւ գաղթականութեան խնդիրն։ Ինչ օգուտ կ'ունենայ երբ վեց ամիս յետոյ միայն տեղեկանանք թէ Վասպուրականի Հայք կը գաղթե՞ն թէ ոչ։ Ենթադրենք թէ իմ տունս բռնկած է. եթէ լուր բերելու համար ղրկած մարդս ինձմէ երեք օր պայմանաժամ խնդրէ, ի՞նչ օգուտ կրնամ քաղել իւր բերելիք տեղեկութենէն։ Այս հարցումն ընելով Երեսփոխանութիւնը փափաքած էր որ եթէ գաղթականութեան լուրն ստոյգ է, անոր առաջքն առնելու միջոցներ խորհուի։ Բայց ամեն բան լմնալէն յետոյ, վեց ամիս յետոյ, ի՞նչ կարելի է ընել։ Եթէ ազգային իշխանութիւնք չեն կրնար մեծ գործեր տեսնել, և իրական յառաջդիմութիւն մը չեն կրնար ընել տալ Ազգին, գոնէ կրնան յետադիմութեան առաջքն առնուլ, և նախահոգ միջոցներով մեղմել մեր չարիքներ։ Արդ, մինչ Երեսփոխանութիւնը նախանձախնդրութիւն ցոյց կուտայ ազգավնաս դէպքի մը դարման մը տանելու համար, զարմանալի է որ վարչութիւնն ա՛յնչափ չհասկնար մեր փափաքն ու իւր պարտքն, որ շաբաթներէ յետոյ կուգայ թոյլտուութիւն խնդրել մեզմէ վեց ամիս յետոյ պատասխան բերելու։ Ես կը բողոքեմ այդպիսի ընթացքի մը դէմ, և կ'առաջարկեմ որ Ժողովս, նկատողութեան իսկ չառնելով վարչական պաշտօնագիրը, նոյնութեամբ ետ ղրկէ Քաղ. Ժողովոյ։ (Ազգարկներ. կեցցէ...ն, կեցցէ...ն։)

Ս. էֆ. Փ..... Երեսփոխանութեան ու վարչութեան միջեւ յարաբերութեանց այս գժտարութիւնը նոր չէ, հին խնդիր է։ Ազգ. Ժողովոյ պաշտօնն է ընտրել վարչական մարմիններն ու անոնցմէ համար առնուլ։ Ժողովս 20 տարիէ հետէ անթերի կատարած է իւր առաջին պաշտօն։ Գալով համար [illegible] իրաւունք շատ թեթեւօրէն կրցած է ի գործ դնել, և գլխաւորապէս այն խնդրոյ մէջ յաջողած է, յորս ժողովուրդը բարձրաձայն այդ կուտար Ազգային Ժողովոյն։ Պատճառն այս է թէ սովորաբար այնպիսի անձինք վարչութեան անդամ կ'ընտրուին, որք կը դժուարին պատասխանել հարցմանց ու հարցաքննութեանց և չեն ախորժիր անոնցմէ։ Միայն մէկ անգամ Ազգային Ժողովը փորձեց ժողովրդական տարրերէ վարչութիւն մը կազմել, բայց այն անձինք որ համար չեն ուզեր տալ բայց կը փափաքին իրենց ձեռաց մէջ ունենալ Ազգին գործերը՝ չթողուցին որ այդ վարչութիւն պաշտօնի վրայ մնար և օգտակար գործ մ'ի գլուխ հանէր։ Գալով ներկայ վարչութեան պաշտօնագրոյն, սա այնչափ տարօրինակ է, որ չեմ կարծեր թէ վարչութիւնն համոզմամբ բերած լինի զայն, և ասոր ապացոյց կրնայ համարուիլ սա պարագայն թէ, մինչ վարչական պաշտօնագիրը Բերայի հրկիզելոց խնդրոյն վեց ամիս յետաձգումը կը խնդրէր, դեռ անցեալ նստին Սիմոն պէյ մեզ հետ համակարծիք գտնուեցաւ երբ ձեռք առինք զայդ խնդիր և որոշում մը յանգեցաւ։ Ինձ կը թուի թէ գաղտնի ձեռք մը կայ որ կը ծանրանայ ներկայ վարչութեան վրայ եւս։ Կարեւոր ըսելիքներ ունիմ, և առաջարկութիւններ ունիմ ներկայելու։ Քաղ. Ժողովոյ ատենապետը տեղեկացուց, անձնական ստիպողական գործոյ պատճառաւ չպիտի կրնար գալ այս աւուր նստին, և չկրցաւ Քաղ. Ժողովէն մէկը գտնել, որ ներկայացնէր վարչութիւնը. բայց յաջորդ նստին պիտի գայ։ Ուստի, կը խնդրեմ որ այս վիճաբանութեան շարունակութիւնն յաջորդ նստին թողուի, և առաջին խօսքն ինձ տրուի։

Ժողովն հաւանեցաւ, և ատեանը վերցաւ 10 ին քառորդ մնացած։ Քանի մը հարիւր ունկնդիրք ներկայ էին այս նստին։

ԿՐԹԱԿԱՆ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ

—=—

ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ ԱՆԳԼԻՈՅ

Ազնիւ ունկնդիրներ,

Ֆիլորդ Սդուէյրի օթեւանին մէջ, 1880 նոյեմբեր 2ին պատահեցայ Օ. Ակնէս և Օ. Իզապէլա Տէքսըրի, երկու քոյրեր որք ինձ եղան բնակակից։ Ասոնք էին սկովտացի տնական վարժուհիներ, երկնաբերձ հասակով որ կը յիշեցունէր իրենց հայրենի սարեր կամ Օսիանի հերոսուհիներն։ Կ'անարգէին իրենց ազգ և կը նախընտրէին օտար ժողովուրդներն, մանաւանդ Փռանսացիներն և Ամերիկացիներն, զորս ճանչցած էին Բարիզի և Նիւ-Եօրքի մէջ. փոխան այս միակ թերութեան, ունէին մտաւոր և բարոյական ամեն յատկութիւններ։ Կը պատմէին ինձ Սկովտիայի տնտեսական [illegible] ներն, ու տարբեր այն հակառակութիւններէ 'զորս Արեւելքի լեռնաբնակ ցեղերն կը տածեն իրարու դէմ, և դաշնակի վրայ կ'ածէին այն եղանակներ 'զորս Սկովտացին կընուագէ իւր աւանդական տիկով և որք կը թուին լինել արեւելեան տխահարի հեռաւոր արձագանգն, այնպէս որ կրցայ հաստատել թէ սկովտական ժողովուրդն գաղթած լինի մեր լեռնադաշտերէ։ Գիտնալով որ այդ երկիր ունի իրեն յատուկ կրթական դրութիւն, Տէքսըրն օրիորդներէն կը խնդրէի սէրով որ խօսէին ինձ սկովտական դաստիարակութեան վրայ, ուր տեղեակ էին իբր մանկավարժ, և ահա այն ծանօթութիւնները 'զորս քաղած եմ իրենցմէ, մտադրելով ձօնել 'զանոնք ուսումնակարօտ ազգիս, թէեւ չը լինէր յանձնած ինձ կրթական պաշտօն։

«Սկովտիա մի յատուկ օրէնքի շնորհիւ ունի ազգային դաստիարակութեան ընդհանուր դրութիւն, որ կը տարբերի անգլիական կամ իրլանտական դրութիւնէն և 'զոր իւր 7,000 կրթարաններ կը գործադրեն կանոնաւորապէս։ Իւրաքանչիւր թաղ պարտաւոր է հաստատել և տածել մի դպրոց, ուր նախակրթութիւն և [illegible] թիւն կ'աւանդուին միատեղ. խտիր կը դրուի լոկ ընդհանուր կրթութեան և արուեստական կրթութեան միջեւ, որոց տարբեր շէնքեր կը յատկանան։ Աղջիկ և մանչ կը թաղմին խառն և կը ստանան համանման դասեր, առանց ոևէ անճահութեան։ Ամեն դպրոց բաց է հարուստին և աղքատին առջեւ, և կրօնական տարբերութիւններն չեն կարող կանգնել ոևէ պատուար։ Կրթութիւնն չէ դեռ բոլորովին պարտաւորիչ և ձրի. ծնողներն կը նշանակեն այն ճիւղեր 'զորս իրենց զաւակներ պիտի մշակեն, և անձնիւր ճիւղ ունի յատուկ վճար։ Քաղաքապետութիւններն կը վարեն վարժարաններն, և կը ձգտին արտաքսել անտի կրօնական կրթութիւնն։ Ուսանողներն չ'են ենթարկուիր վարժապետի խնամակալութեանն, վարժարանէն անջատ մի բնակարանի մէջ. մեծ և փոքր չ'են [illegible] լսարանին առջեւ, և երէց աշակերտն չէ կարող ընկճել կրսերն իւր աւատական բռնապետութեան տակ, ծեծով և հայհոյանքով գործածելով 'զայն պատրաստելու իւր սեղան և իւր սնունդ, գիմելու թղթատարին, դերձակին և պանդոկապետին, և կօկելու, սրբելու և չփելու ամեն բան իւր սենեակի մէջ։ Նշանաւորագոյն վարժարանն է կլասկօուի Անտըրսընեան հաստատութիւնն, 'զոր Անտըրսըն ուսուցիչն հիմնած է 1796ին, և ուր 20ի չափ դասախօսներ կ'աւանդեն ընդհանուր գիտութիւն, ուսողութիւն, աշխարհագրութիւն, բնալուծութիւն, բնապատմութիւն, մեքենագիտութիւն և բժշկութիւն, թէեւ կառավարութիւնն վարժարանին կը զլանայ բժշկական վկայական տալու արտօնութիւնն։ Բարձրագոյն կրթութեան կեդրոններն են Սէյնդ-Անտրուսի, կլասկօուի, Ապէրտինի և Էտինպըրօի համալսարաններն. ասոնք միանգամայն կը դասախօսեն և կը բաշխեն աստիճան, կը լինին օժեւան դասատուին համար, և վերջապէս կը յիշեցունեն գերմանական համալսարաններն գրեթէ ամեն կէտի մէջ։ Իրենց վիճակ կանոնաւորուած է 1858էն ի վեր։ Անոնք չ'են ընդունիր ուսանողն առանց քննութեան, և խիստ քննութիւններէ յետոյ կը բաշխեն աստիճաններն։ Ենթարկուած են մի մասնախումբի որ պաշտօնն է 4 տարի գործադրել համալսարանական միօրինակ կանոնագիրն։ Իւրաքանչիւր համալսարան ունի ճեմական ծերակոյտ, համալսարանական ատեան և ընդհանուր ժողով. ճեմական ծերակոյտի անդամներն են տնօրէնն և դասատուներն և պաշտօնն է դարմանել կրթական և կարգապահական թերութիւններն և տնտեսել կալուածներն և հասոյթներն. համալսարանական ատեանի անդամներն են տեսուչն, 3 տարոյ համար ընտրուած, տնօրէնն և օժանդակներն, 4 տարոյ համար ընտրուած, և պաշտօնն է [illegible] համալսարանի ներքին կարգադրութիւնն. ընդհանուր ժողովի անդամներն են քարտուղարն, համալսարանական ատեանի անդամներն, ուսուցիչներն և այն ուսուցապետներ և բժշկութեան ուսուցչապետներ որք 4 տարի ծառայած են համալսարանին, և պաշտօնն է գծել ընդհանուր ուղղութիւն և կատարել ընդհանուր հսկողութիւն։ Այս ժողով կ'ընտրէ քարտուղարն, որ պաշտօնն կը տեւէ ցը մահ, քարտուղարն կ'ընտրէ դեր-քարտուղարն, և ուսանողներն կ'ընտրեն տեսուչն իրենց քուէներով։ Բաշխուած աստիճաններն, աւելի բազմաթիւ Էտինպըրօի քան ոևէ բրիտանական համալսարանի մէջ, են արուեստապետի, վիրաբուժապետի, և աստուածաբանութեան, իրաւագիտութեան, բժշկութեան և գիտութեան պսակաւորի և ուսուցչապետի աստիճաններն։ Սէյնդ-Անտրուս է մի քաղաք որ ունի 7,000 բնակիչ. իւր համալսարան, 1411ին հիմնուած, ունի արուեստի, աստուածաբանութեան և եկեղեցական իրաւագիտութեան ճիւղեր և կը բաշխէ արուեստի և աստուածաբանութեան աստիճաններ. թէեւ գրեթէ [illegible], կը պարունակէ դեռ 200 ուսանողներ, սակայն թիւ ձրիներով, և 14 դասախօսական ամպիոններ, որք կ'աւանդ[illegible] մէջ ծնած է Ա. Պէլ, որ համալսարանին մօտ հիմնած է Մատրասեան լիճն, վարժարան որ կը հանդիսանայ մեր ազգի [illegible] գեղեցկագոյն հաստատութիւնն, կ'ընդունի տարին 1,000 ուսանող և ունի յաւելուածական դպրոցներ դասական կրթութեան և վաճառականութեան համար։ Կլասկօ ունի 800,000 բնակիչ, գիտարան, բուսաբանական պարտէզ և [illegible] 150,000 հատորներով. իւր համալսարան, 'զոր Դըրնպուլ եպիսկոպոսն հիմնած է 1451ին, անունի իւր աստուածաբանութեան, արուեստի և եկեղեցական և քաղաքային իրաւագիտութեան ուսումներով և արտադրած է [illegible] Փինտըրնի, Մէլվիլի, Սմիթի, Րէյտի պէս աշակերտներ. ուսանողներն, որոց թիւն կը հասնի 1,800ի, բաժնուած են 4 ազգ[illegible] իրենց սկովտական բնագաւառաց անուններով, և կ'ուսանին լատիներէն, յունարէն, բրիտանական լեզու և գրականութիւն, աստուածաբանութիւն, եկեղեցական պատմութիւն, աստուածաշնչական քննադատութիւն, տրամաբանութիւն, ուսողութիւն, բնական և բարոյական իմաստասիրութիւն, գործնական բնագիտութիւն, բնալուծութիւն, բնապատմութիւն, բնախօսութիւն, բուսաբանութիւն, անդամազննութիւն, գործնական աստղաբաշխութիւն, քաղաքային ճարտարագիտութիւն և իրաւագիտութիւն, նոտարութիւն, վիրաբուժութիւն, գործնական վիրաբուժութիւն և բժշկութիւն, և մանկաբարձութիւն։ Ապէրտին ունի 90,000 բնակիչ, մատենադարաններ, գիտարան և բժշկական վարժարան. իւր համալսարան, 1506ին հիմնուած, կը պարունակէ 600 ուսանողներ, բազմաթիւ ձրիներով, որք սակայն կ'արհամարհուին և [illegible] հարուածներով կը հալածուին [illegible] որպէս ամենուրեք և արտադրած է ականաւոր եկեղեցականներ և ճեմականներ. ունի 2 վարժարաններ, 'Քինկ'ս, [illegible] 'զոր Էլֆինսդըն եպիսկոպոսն հիմնած է 1494ին [illegible]

մատենադարանով և Թանգարանով, և Մարիչալ, 1593ին հիմնուած, և կ'աւանդէ աստուածաբանութիւն, արուեստ, իրաւագիտութիւն և բժշկութիւն։ Նախնալըրօ, սկովտական ոստանն, ունի գիտուն ընկերութիւններ, գիտական և գրական հաստատութիւններ, դրական հանդէսներ, մատենադարան 200,000 տպագիր և ձեռագիր հատորներով, բուսաբանական պարտէզ, բնապատմական, անդամազննական, ճարտարապետական և բուսաբանական թանգարաններ, վիրաբուժական վարժարան և Թանգարան, և ընթերցարաններ, որոցմով արժանացած է մականուանուիլ Նոր Աթէնք։ Իր համալսարան, 1582ին հիմնուած, է եւրոպայի գեղեցկագոյն համալսարանն, և կը պարունակէ 2,200 ուսանողներ, 108 ձրիներով, և աշակերտութիւններ որք կ'ուսնին բժշկութիւն. կրօնական ոգի կը տիրէ անդ. աստուածաբանութեան ճիւղն կ'ընդգրկէ աստուածաբանութիւն, եկեղեցական պատմութիւն, աստուածաշնչական քննադատութիւն և հնախօսութիւն, և եբրայերէն. արուեստի ճիւղն յունարէն, տրամաբանութիւն և բնազանցութիւն, ճարտասանութիւն և գեղատառ, ուսօղութիւն, տնտեսական պատմութիւն, բարոյական և բնական իմաստասիրութիւն, գործնական աստղաբաշխութիւն, երաժշտութիւն և երկրագործութիւն. իրաւագիտութեան ճիւղն քաղաքային և սկովտական իրաւագիտութիւն, և նօտարութիւն. բժշկութեան ճիւղն գործնական բնագիտութիւն, բնալուծութիւն, բնապատմութիւն, բուսաբանութիւն, անդամազննութիւն, ախտաբանութիւն, բժշկական իրաւագիտութիւն և դասախօսութիւններ, գործնական բժշկութիւն, տեսական, գործնական և զինուորական վիրաբուժութիւն, և մանկաբարձութիւն։ Սկովտական համալսարաններն կ'աւանդեն իրաւագիտութիւնն որպէս կ'աւանդուի Փռանսայի մէջ, և աշակերտն պարտաւոր է ունենալ տեսականն, տալ հանրային և խիստ քննութիւններ և յաճախել մի փաստաբանի քով որպէս զի հմտանայ գործնականին։ Սկովտական մանկավարժութիւնն գաղթած է մինչեւ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներն, ուր տուաջին հաստատութիւններն ժառանգած են Սկովտիայի երկրական աւանդութիւններն։ Ամերիկեան դաստիարակութեան հիմունքներն են ազգային հողի մի բաժին, կրթական տուրք և անհատական նպաստ. կրթարաններն են մանկական պալատներ, և կրթութիւնն է ձրի, պարտաւորիչ և աշխարհական, թէև ոչ անկրօն, որպէս կը գանգատին պապականներն. կրօնական ուսումներն կ'աւանդուին կիրակեայ դպրոցին մէջ, որ է եկեղեցւոյ յաւելուածն և ուր անձնուէր այրեր և կիներ կը դասախօսեն։ Նախակրթարանի չէնքն կ'իրագործէ բոլոր առողջական կանոններն և կը պարունակէ ընտրագոյն կահերն. վարժապետ և վարժուհի ունին պատուաւոր դիրք և 6էն մինչեւ 100 ոսկի ամսական. վարժապետանոցներն կ'աւանդեն առաջին տարին ընթերցում, գիր, ուղղագրութիւն, շարագրութիւն, լատիներէն, պատմութիւն, մատուոր թուագիտութիւն, գրահաշիւ, կենդանաբանութիւն, բնախօսութիւն, գծագրութիւն, երգ և մարմնամարզում, երկրորդ տարին բնական աշխարհագրութիւն, գրահաշիւ, երկրաչափութիւն, բնագիտութիւն և կենդանաբանութիւն, երրորդ տարին բրիտանական գրականութիւն, թուագիտութիւն, բնական աշխարհագրութիւն, ամերիկեան սահմանադրութիւն և տեսական և գործնական ուսուցչութիւն; և չորրորդ տարին գործնական և տեսական ընթերցում, գիր, քերականութեան վերաքննութիւն, թուագիտութիւն, քաղաքական աշխարհագրութիւն, տեսական և գործնական ուսուցչութիւն և դաստիարակութեան պատմութիւն. գիւղական նախակրթարանն կ'աւանդէ ընթերցում, հեգում, գիր, մատուոր և գրաւոր հաշիւ, ազգային պատմութիւն, աշխարհագրութիւն. քաղաքական նախակրթարանն կ'ընդգրկէ նախակրթութեան, երկրորդական կրթութեան և բարձրագոյն կրթութեան աստիճաններն 5-18 տարեկան ուսանողին համար. Ամերիկացին, որ կը խորշի գիշերօթիկ դպրոցներէ, ունի գիշերային դպրոցներ ուր կը յաճախեն ամէն սեռէ, հասակէ և գոյնէ ուսանողներ. և համաձայն դաստիարակութեան հետ կը ստանան համերաշխութեան ոգի. աղջիկ և մանչ կը կրթուին միատեղ, և այս գրութիւն կը նպաստէ իրենց բարոյական և մտաւոր զարգացման. ամերիկեան կրթութիւնն է չոր, այլ գործնական, նպատակ ունենալով յարմարիլ կեանքի կամ պատրաստել ճեմարանի, վարժարանի, համալսարանի և մասնագիտական դպրոցի, որք բաց են ցերեկն գործաւորին աշխատ. Անուանի են Բէքըրեան հաստատութիւնն, Բրգկլըրեան, Վէսըրեան և Օպէռլէնեան վարժարաններն, Հարվարեան և Եյլեան համալսարաններն, Նիւ-Եորքի վարժարանն, Ֆիլըտէլֆիա Գօլէճն և համալսարանն, Ցարմութեան վարժարանն, Ան-Արպըրի, Իթագայի և Լա Ֆայէթեան համալսարաններն, Վօօթէնի արուեստաբանական հաստատութիւնն, Շէֆֆիլտեան գիտական դպրոցն, և Ամհըրսթի, Բէնսիլվէնիի և Միչիկընի հողագործական վարժարաններն։ Այդ էապէս ապակեդրոնացեալ երկրի մէջ, թաղեցին կ'ընտրէ մի մասնախումբ, և սա կ'ընտրէ դպրոցի պաշտօնեայներն. մասնախումբերն են անկախ, այլ ենթակայ հանրային դատաստանին. կրթական եղանակներն, տեղական պէտքերէն ներշնչուած, զերծ են ուէ կաշկանդէ, այլ կ'ազդուին մամուլէն, որ կը գնահատէ լաւագոյն եղանակն։ Զը կայ պետական միջամտութիւն, և անհատներ կը պարգեւեն դպրոցին արքայական գումարներ։ Այդ օրինակ երկրի մէջ, որ ունի այժմ 40,000,000 բնակիչ, հանրային դպրոցներն կը համնին 300,000ի, ունին 500,000 վարժուհի և վարժապետ և 700,000 հոգաբարձու, կը կրթեն 10,000,000 ուսանող և կը զոհեն տարին 35,000,000 ոսկի, և ո՞վ կրնայ վիճակագրել անթիւ վարժարաններն, համալսարաններն և մասնագիտական դպրոցներն։

35,000,000 ոսկի, յոյն նախակրթութեան համար։ Եւ մտածել թէ Օսմանեան խորհուրդն, 1882 դեկտեմբեր 23էն ի վեր որ պատիւ ունիմ անդամակցիլ իրեն, իր տրամադրութեան տակ չունեցաւ մի դանկ մեր ազգային կրթութեան համար։

Աստ կը կնքեմ տասներկուերորդ և վերջին դասախօսութիւնս բրիտանական դաստիարակութեան վրայ։

ՄԻՆԱՍ ՉԵՐԱԶ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ԼՈՒՐԵՐ

Նասիոնալ Ցայթունկ լրագիրը կ'ըսէ թէ Գերմանական ոստիկանութիւնը շաբաթէ մ'ի վեր քանի մ'օտարականներ փնտռելու ետեւէ է, որք Ցանցիկի և Ուէյխէլմոնտի բերդերուն յատակագիծերն առեր են։

Անգլիական Մօրնինկ Բոսթ լրագիրը կ'ըսէ թէ Եգիպտոսի խտիվ Թեվֆիք փաշային գահէն հրաժարելու հաւանական պատահականութեան համար բանակցութիւնք սկսած են Անգլիական կառավարութեան և նախորդ Խտիվ Իսմայիլ փաշային միջեւ։

Նոյն լրագիրը կ'ըսէ նաեւ թէ վերին Նեղոսի վրայ Անգլիոյ թելադրութեան ներքեւ Արաբական թագաւորութեան մը հաստատման և Խարթումի թողման նկատմամբ բանակցութիւնք կը լինին Սուտ Մարգարէին և Անգլիոյ գաղտնի պատուիրակաց միջեւ։

Թեհրանէն յուլիս 24 թուով կը հեռագրեն թէ Պուխարայի խանն յայտներ է Ռուսիոյ թէ ուզած ժամանակ իր զօրքերը կրնան Պուխարայէն անցնիլ և թէ հրաման տրուած է Պուխարայի իշխանութեանց, որպէս զի ի հարկին պաշար և պէտք եղած փոխադրական միջոցներն հայթայթեն Ռուսական զօրաց։

Գերմանիոյ Ռեքսէմ քաղաքին մէջ հանքածուխի վաճառականի մը կինն թշուառութենէ զերծանելու համար իր տասնամեայ տղուն և եռամեայ աղջկան պարանոցը կը կտրէ և անհեակին պատերը քերելով թրջելէ յետոյ կը փակցունէ. այնուհետեւ իր վիզն ալ կտրելու փորձ կը փորձէ։ Դրացիները ձայն հասնելով կը տեսնեն որ կինն արիւնաթաթաւ դանակ մ'ի ձեռին կը կենար. բայց որովհետեւ միայն խուչափողը կրցած էր սակաւ ինչ կտրել և ոչ շնչերակները, բժիշկները կը յուսան եղեր ազատել զայն։ Իսկ տղայոց ամփոփեալ մարմինները ծխաշունչ փլատակաց ներքեւէն հանուեր են։

Ճինէվրայէն կը հեռագրեն թէ Լիւկանոյ լճին վրայ բուռն փոթորիկ մը պատահելով 12 մարդ պարունակող նաւակ մ'ընկղմեր է։ Շոգենաւ մը օգնութեան հասնելով 5ն յաջողեր է ազատել. իսկ միացեալ եօթն, որք կին և տղայք էին, խեղդուեր են։

Կուզէ՞ք գիտնալ, կ'ըսէ Ֆրանսական լրագիր մը, թէ ջերմեռանդ ըմպող մը 50 տարուան մէջ ո՞րչափ ըմպելի կրնայ սպառել։ Գինեմոլ մը, որ վերջին օրերս մեռեր է փարիզի մէջ, 20էն սկսեալ մինչեւ 70 տարու (իր մահուան թուականը) խմած ըմպելիները նշանակելու հոգ տանելով մեռած ժամանակ հետեւեալ հաշիւը թողեր է։ Այս մարդն իրիկուն խղճմտութեամբ կ'արձանագրէ եղեր օրուան մէջ խմած ըմպելիներուն հաշիւն, ահաւասիկ.

Կանոնաւորապէս օրը 4 լիտր գինի կը խմէ եղեր, այն է 50 տարուան մէջ 73,000 լիտր. ամէն մէկ ճաշ ընելէն առաջ -օրն 3 անգամ կը ճաշեր- 2 փոքր գաւաթ [illegible] կը խմէր, այն է օրը 6 գաւաթ, որ ընէ 50 տարուան մէջ 109,500 փոքր գաւաթ։ Բաց աստի, այս [illegible] օրը միջին հաշուով 12 փոքր գաւաթ զանազան տեսակ ոգելից ըմպելիներ կը խմէր, այն է 50 տարուան մէջ 269,000 փոքր գաւաթ։

Եւ այս մարդն, որ այնքան առատօրէն թրջուած էր, կատարեալ չորութեան վիճակի մէջ մեռեր է։

Իտալիոյ պատերազմական գործոց նախարարն Հռոմի շրջակայ բերդերն ամրացնել կուտայ։

Չինական իշխանութիւնք իմանալով որ Ֆրանսացի գործակալք Թոնքինի Ֆրանսական զօրաց պարենաւորման համար՝ արջառ կը գնեն Հայ-Նան կղզւոյն մէջ, Չինական հողէն արջառոց արտածութիւնն արգիլեր են։ Ֆրանսական շոգենաւ մը որ արջառ բեռցած էր, այս տնօրէնութեան պատճառաւ վար դրուեր է։ Ֆրանսայի ծովապետ ուժգնապէս բողոքեր է Չինաստանի կառավարութեան, յայտարարելով թէ Չինական իշխանութեանց այս ընթացքը կը խափանէ Թոնքինի մէջ Ֆրանսական զօրաց գործողութիւններն և հակառակ է արեւմտեան տէրութեանց հետ կնքեալ դաշնագրերուն։ Ֆրանսայի հաշւոյն համար անգլիական ընկերութեան մը կողմէ գնուած 156 եզերն ալ վար դրըուեր են։ Անգլիոյ հիւպատոսը բողոքեր է։

Բնդրսպուրկէն կը գրեն թէ Արեւելեան Սիպերիոյ կուսակալը Ռուսիոյ ներքին գործոց նախարարութեան տեղեկագիր մը ղրկելով յայտներ է թէ Ռուսոյ-Չինական սահմանագլխին վրայ այժմ ամենէն աւելի լուրջ հսկողութիւն մը [illegible] է և փափաք յայտներ է որ այս նպատակաւ Արեւմտեան Սիպերիոյ զօրքերն ութ գունդ իր տրամադրութեան ներքեւ դրուին։ Բաց աստի, կը պնդէ եղեր թէ Արեւելեան Սիպերիոյ 30,000 պահապան զօրաց սպառազինութիւնն յոյժ թերի է, մինչդեռ սահմանագլխին երկայնութեամբ բանակեալ Չինական զօրաց սպառազինութիւնը կատարեալ է։

ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ

—o—

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԼՈՐՏ ՏԱՖՐԻՆԻ

[illegible]

(Շարունակութիւն)

Գալով կարմիր ծովուն, Սուաքիմէն գերեաց արտածութիւնը նուաղած կ'երեւի. բայց չը կարծուիր թէ դէթ թեթեւ նուազում կրած ըլլայ այն գերեաց թիւը որ 2000 ի և 5000 ի մէջ տեղ կը տարուբերի, և որ ամէն տարի դուրս կը ղրկուին Կարմիր ծովով Մասսովայի հարաւակողմեան փոյրերէն և մանաւանդ Զէյլայէն։

Նաւային կայարանի սպայք համաձայն կ'երեւին լինել թէ Նորին վեհափառութեան նաւուց միջամտութիւնը միայն բաւական չէ սոյն առեւտուրն խափանելու։ Գլխաւոր արգելքներն յառաջ կուգան նախ Կարմիր ծովու լայնութեան սակաւութենէն որ կարելի կ'ընէ նաւաց, յաջող հովով մը գիշերային մէկ կողմէն միւսն անցնիլ, և երկրորդ Թուրք և Եգիպտական իշխանութեանց կողմէն ամենայն աջակցութեան բացակայութենէ։ Բաց յայսմանէ, նաւաք չեն կրնար ցամաք ելնել և գործել Եգիպտական հողոյն վրայ, նոյն իսկ երբ ստուգուած ըլլայ թէ ծովեզերեայ մէկ կէտի վրայ գերիներն ի մի վայր կը հաւաքեն պատեհ ժամուն ծովէն անդին անցնելու։

Ցղայոց անդամատութիւնն կը յարատեւէ ի գործ դրուիլ Կարմիր ծովու եզերքը մանաւանդ Մածաւայի և Մասսովայի ծովածոցին միջեւ գտնուած տեղերն։

Զանազան գաւառաց պաշտօնականներն գերեվաճառէն կը շահին ուղղակի կամ անուղղակի՝ իրենց եկամուտից մեծ մասն. և կառավարութիւնը՝ կամ տկարութենէ և կամ՝ ի բացակայութենէ բարեյօժարութեան կամ համարձակութեան՝ երբեք փորձած չէ զանոնք տեղափոխել կամ պատժել, թէեւ յաճախ իր ուշադրութիւնն հրաւիրուած է անոնց չարագործութեանց վրայ։

Գերեվաճառի խափանման համար ձեռք առնելիք պատշաճ միջոցներուն քննութեան կրնանք այժմ մտնել։ Բուն Եգիպտոսի մէջ՝ սպիտակ գերիներն, փոքրիկ բացառութեամբ, կը վերաբերին Խտիվական գերդաստանին և մի քանի հարուստ [illegible], թէպէտեւ [illegible] առաջին գործն, երբ Ամերիկեան կռուոյ իբր հետեւանք՝ բամպակի գնոյն բարձրացումը ստակ մնացուց իր գրպանը, եղաւ [illegible] գերուհի մը ձեռք անցունել։ Գերութեան անմիջական բարձումը անշուշտ խիստ անհաճոյ պիտի լինի յիշեալ երկու դասուց առաջնոյն, և մեծամեծ կորուստներ պիտի պատճառէ նմա, որոյ համար պիտի կրնայ իրաւամբ փոխարինական հատուցում մը պահանջել։ Սակայն Թուրքիոյ մէջ կայ սովորոյթ մը՝ բաւական ընդհանրացեալ, որով գերիներն ի փոխճանի եօթն ամաց՝ ինքնին կ'ազատագրին կամ իրենց ազատութիւնը խնդրելու կիսով չափ ճանչցուած իրաւունքը կը վայելեն։ Կարծեմ տաժանելի բան մը չկայ Եգիպտոսի համար նմանօրինակ միջոցի մ'ընդունելութեան մէջ։

Սուտանի մէջ ուր գերութիւնն ընդհանուր է, անոր ջնջումն մեծ դժգոհութեան և թերեւս բազում խռովութեանց պատճառ կրնայ ըլլալ. բայց միւս կողմէ, կարելի է առանց սխալման երկիւղի հաւատալ թէ այսպիսի տնօրէնութիւն մը այս տարաբաղդ երկրին մէջ հիմնուանէն առաւելագոյն անկարգութեանց չը կրնար տեղի տալ։ Գերութիւնը կրնայ ջնջուիլ Խտիվական հրովարտակով մը. բայց ըստ որում դաշնագրութիւն մը առաւել հանգիստ և աւելի պարտաւորիչ հանգամանք մ'ունի, ինձ նախընտրելի կը թուի։

Ուստի կ'առաջարկեմ նոր պայմանագրութիւն մը կնքել ընդ մէջ Մեծին Բրիտանիոյ և Եգիպտոսի՝ որով գերութիւնը կատարելապէս ջնջուի յԵգիպտոս և իր յարակից գաւառաց մէջ, ստորագրութեան թուականէն եօթն տարի ետքը։

Այս տնօրէնութիւն մեծ զրկանք չը պատճառէր գերեաց տէրերուն, և կը ներէ փոխարինական հատուցման խնդիրն ի բաց բառնալ։

Այժմ կարելի է քննել թէ ո՞րն է լաւագոյն եղանակ այս նոր պայմանագրութիւն ի գործ դնելու կամ գտնուած պայմանագրութեան յօդուածոց կատարեալ գործադրութիւնն ապահովելու։

Ցաճախ առաջարկուած է [illegible] գիծը, որ առաջին հայեացքով, պարզ բան մը կ'երեւի։ Բուն Եգիպտոսի մէջ գերեաց ազատագրութեան դիւրութիւններ կենալուն պատճառաւ, այս միջոց գրեթէ անօգուտ է. և ըստ որում ոչ-ազատագրեալ գերեաց մեծ մասն [illegible] մէջ է, կասկածելի է թէ ճիշդ արձանագիր մը կարելի լինի կատարուիլ, և արդիւնքն արդարացնեն ըլլալիք ծախքը։ Սուտանի մէջ արձանագիրը գրեթէ անկարելի է։

Գերեաց և ներքինեաց վրայ տուրք սահմանելու գրութիւնն գրեթէ միեւնոյն առարկութիւններն կը յարուցանէ։ Զը կրնար ընկերուն ձեռք արժանապէս բաշխուիլ և ոչ հաւաքուիլ. և Եւրոպացւոց ձեռօք հաւաքումն անկարելի է։ Այս տուրք միայն աղբիւր մը պիտի ըլլայ գրգռութեան, մանաւանդ Անգլիոյ դէմ։

Բուն Եգիպտոսի համար՝ հաւանաբար բաւական պիտի ըլլայ արդի ազատագրական դիւաններն թողուլ որ գործեն, և Եգիպտական կառավարութեան վրայ բաւական ճնշում գործածել՝ պայմանագրութեան և յաւելուածոց մէջ նախատեսեալ ոճիրներն ամենայն խստութեամբ պատժահասնելով գըսպելու։

Այս մասին խիստ յաջող արգելք կրնայ յուսացուիլ նոր ժանտարմըրիէն և իր Անգլիացի սպայ ու տեսուչներէն։ Կը կարծեմ սակայն թէ Պէյքըր բաշա դեռ առած չէ պաշտօնական ազդարարութիւն վերստին գործադրութեան դնելու «գերեվաճառի ջնջման տնտեսութիւնն»։ Ցոյժ փափաքելի է որ սոյն տնտեսութիւնն հրովարտակաւ կամ պաշտօնէական հրամանաւ ժանտարմըրիին յանձնուի բացորոշապէս ճըշդըրտեալ իրաւասութեամբ, որով հնարաւոր լինի սոյն մարմնոյ լրջաբար զբաղիլ գերեվաճառի հարցերով։

Հապէշստանի հետ առկախ մնացած խնդիրներուն կարգադրութիւնն և վաճառականութեան և երկրագործութեան շնորհեալ քաջալերութիւնք՝ Սուտանի մէջ կրնան արտադրել այնքան բարի արդիւնք որքան որ և է միջոց ճնշման։

Արքայական նաւատորմիղի սպայներէն Մէլքըմ նաւապետը կարծիք կը յայտնէ թէ՝ եթէ Մասսովա ազատ նաւահանգիստ հրատարակուի, մեծ հարուած կը տրուի գերեվաճառին՝ Նուբէն և Հապէշէն ասդին։

Սուաքիմէն ի Պէրպէր, և Սուաքիմէն ի Քասսալա և ի Գէլլապատ ուղիներու շինութիւնը յարմար կայաններով կամ հանգստավայրերով, մեծ ազդեցութիւն կրնայ ունենալ, վաճառականութիւնն որոշեալ ճանբայներով երթեւեկութեան ստիպելով, և հսկողութիւնն դիւրագոյն առնելով։ Բայց Սուաքիմի և Պէրպէրի մէջտեղ երկաթուղւոյ մը շինութիւնը, գերեվաճառի արգելման առաւել պիտի կրնայ օգնել քան որ և է այլ տնօրէնութիւն։

(Շարունակելի)

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՈՑ

Միացեալ ընկերութեանց կեդրոնական ժողովոյ ԼԴ. նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակէ օր, 24 յուլիս, Ղալաթիա, կեդրոնական վարժարանին մէջ, ժամը ճիշդ 6ին, Օրակարգ ունենալով.

1. Ընթերցումն եւ վաւերացումն նախորդ նստի ատենագրութեան.
2. Ընտրութիւն Մայր-Դիւանի (ըստ օրինի գաղարեալ է).
3. Դիւանական թղթակցութիւն.
4. Տեղեկագիր Երեսփոխանական քուէարկութեան Յանձնախմբի.
5. Տարեկան տեղեկագիր Տնօրէն ժողովոյ.
6. Հրաժարումն Տնօրէն ժողովոյ եւ ընտրութիւն նոր Ատենապետի.
7. Տեղեկագիր Տնօրէն ժողովոյ (ապրիլ 25 թուական).
8. Գրութիւն 16 Երեսփոխանաց.
9. Տեղեկագիր Արարատեան ընկերութեան Հաշուեքննիչ Յանձնաժողովոյ։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՔ

Գատը-գիւղի Արամեան վարժարանի Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ մեզ թէ յիշեալ վարժարանի սանուց մրցանակաց և վկայականաց բաշխման հանդէսը յառաջիկայ երկուշաբթի օր ի ժամ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵԼՈՒՄՈՒՏՔ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

—o—

Ինչպէս մեր երէկեան թուով խոստացած էինք, ահաւասիկ կը հրատարակենք այն ցանկ, որ երեք տարւոյ մէջ օտար երկիրներէ Թուրքիա բերուած և անկէ դուրս հանուած վաճառաց քանակութիւնը ցոյց կուտայ։

(Օսմանեան ոսկի)

	1880—81 Արտածումն	1880—81 Ներածումն	1879—80 Արտածումն	1879—80 Ներածումն	1878—79 Արտածումն	1878—79 Ներածումն	Միջին թիւ 3 տարւոյ Արտածումն	Միջին թիւ 3 տարւոյ Ներածումն
Անգլիա	2,751,030	7,403,180	3,605,800	8,557,580	3,521,770	9,710,670	3,292,860	8,557,140
Ֆրանսա	2,902,040	2,698,180	2,575,620	3,109,840	2,565,600	3,252,930	2,681,080	3,020,310
Աւստրոյ Հունգարիա	863,600	2,502,830	1,032,890	2,790,060	819,750	2,825,120	905,410	2,706,010
Ռուսիա	404,840	1,483,660	396,700	1,437,430	343,750	1,423,900	381,760	1,446,330
Ռումանիա	9,960	1,414,780	8,860	1,279,810	2,630	620,470	8,150	1,105,020
Իտալիա	104,190	507,060	108,550	531,560	142,360	529,920	118,360	522,840
Պարսկաստան	6,760	481,960	13,320	483,770	52,550	459,090	24,210	474,940
Յունաստան	255,540	394,990	248,160	426,100	321,630	319,010	275,110	580,030
Պուլղարիա	—	—	11,570	258,710	3,480	77,680	5,010	112,190
Ամերիկա	105,520	231,010	83,550	251,940	91,120	416,290	93,390	299,740
Պելճիա	—	106,140	1,020	117,280	60	80,780	360	101,400
Հոլանտա	66,470	17,820	61,280	64,430	33,510	110,070	53,750	66,100
Բրուսիա	—	—	690	45,070	3,900	34,830	1,530	26,630
Սերպիա	14,900	70,210	2,850	23,320	—	60	5,990	31,190
Շուէտ և Նորվէկիա	—	13,490	—	12,700	10	5,090	—	10,420
Թունուզ	—	—	250	10,200	1,390	7,970	540	6,050
Գերմանիա	2,300	45,980	—	9,440	—	13,280	760	22,900
Եգիպտոս	—	—	592,590	6,510	484,390	—	358,990	2,170
Տանիմարքա	—	—	—	870	—	—	—	290
Սամոս	—	—	2,540	490	—	1,960	840	810
Գարատաղ	380	340	800	380	—	—	390	240
Սպանիա	40	—	3,570	—	2,520	20	2,040	—
	7,487,570	17,371,630	8,750,610	19,417,490	8,393,420	19,889,140	8,210,530	18,892,750

6 1/2 Գատը-գիւղի Թատրոնին մէջ պիտի կատարուի ընդ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր ,

---

Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութեան վարժարանի ամենահեռաց մրցանակաբաշխութեան հանդէսն ալ պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի յուլիս 24 ի ժամ 7, ի վարժարան ընկերութեան , Միջագիւղ , Տէրէ պաշի , թիւ 2 ։

Սամաթիոյ Ս. Սահակեան և Ն. Վարդուհեան երկսեռ վարժարանաց տարեկան հարցաքննութիւնք պիտի սկսին յառաջիկայ յուլիս 26 երեքշաբթի և պիտի տեւեն մինչեւ 30 շաբաթ օր ։

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏ ՄԸ

Մեր Լոնտոնի Թղթակիցը կը գրէ

Պր . Գ. Լէքէճեան Հայ երիտասարդին ջրաներկ՝նկարաց՝ յԱրքունի Ակադեմիայն Ներկայացուիլն ու ընդունելի լինելուն լուրը տալէ վերջ , ուրախ եմ յաւելուլ այժմ թէ շաբթուս մէջ երկուքն ալ վաճառեցան , թիւ 956 Լը Ժեռ ռոքէրռ 15 կինեի , և թիւ 962 է Թըրքիշ տօքնօր օֆ Անտոբոյէռ 18 կինեի (*)։ Մեր ազգային նկարչին գործոց սոյն նշանաւոր և դժուարամատոյց հանդիսարանէն՝ ուստի հազարաւոր մրցակիցք կ՚մերժուին անխնայ՝ ընդունելութիւն գտնելն անշուշտ համայն արուեստագէտ ազգայնոց ուրախութեան առիթ և ի մասնաւորի Հայ նկարչաց քաջալեր մ՚է ։ Մեր երիտասարդը նկարիչն ի Հռովմ կատարած է զիւր ուսումն և գիտէ քաջ Հռովմէական արուեստին զգեցուցանել արեւելեան ճաշակն , իւր առարկայք են գլխաւորապէս Արեւելեայց կեանքն՝ որ իւր կիրթ ու ճարտար վրձինին տակ լաւ կենդանութիւն կ՚առնուն ։

Այս օրերս երեք նկարք ալ ի Գրայթըն ընդունուեցան , որ մօտերըս բացուելիք մասնական հանդիսարանին մէջ պիտի դրուին ։ Նոյնպէս միւս այլ երկու նկարք յայլում փոքր հանդիսարանի ուրեք ի Լոնտոն (4 Բօրլթման սքուէյր)։ Առ այժմ այսքան տեղեկութիւն տալէ վերջ Պր. Գ. Լէքէճեանի յաջողուածոց վրայ, ներուի ինձ փոքրիկ խորհուրդ մը տալ ։ Ես դեռ չ՚ճանչեմ զՊր. Լէքէճեան անձնականապէս , սակայն կը թուի ինձ թէ՝ սա շեղած է իր Հայ արուեստակցաց յուղի և մեղապարտ սկզբունքէն ; այն է՝ թաքուցանել իրենց հանճար ։ Գիտեմ, հոգ Հայ արուեստագիտաց կը պակսին այն ամէն միջոցք՝ որոնցմով պիտի կարենային փայլեցնել իրենց տաղանդ . այլ սակայն ո՞վ կ՚արգիլէ զիրենք այցելել երբեմն Եւրո-

(*) Մէկ կինէն կ՚արժէ մէկ անգղ . ոսկի եւ մէկ շիլին։

Պայի գլխաւոր քաղաքներն և իրենց վաստակոց արդիւնքն հանդէսել յաչըս գնահատողաց գեղեցկին և արժանաւորին ։ կը ցանկամ ի սրտէ որ Պր. Լէքէճեան հետեւելի օրինակ մը տուած լինէր իր եղբարց , իսկ իրեն կը մաղթեմ ամէն յաջողուածք ։

Ց. Գ. Այս տողերը գրելէ յետոյ իմացայ թէ Պ. Լէքէճեանի ի Բորդոյոն ղրկած 4 թիւ հանդիսացուցած երկու նկարքն եւս Առաջին մրցանակի արժանի միտալ ընդունած են։

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

ՆԻՔՕԼԱՔԻ ԱՆՏՐԻՕՄԷՆՕ

—o—

Մոււրատ Պոյաճը , թիւ 99

Ինն տարիէ ի վեր հաստատուած է. ինք ալ քսան տարիէ հետէ կ՚աշխատի այս արուեստի մէջ։ Այս անգամ Եւրոպայէն ընդունած է ամէն տեսակ տեսարաններ պարունակող վարագոյրներ , Բոյէ Բոյոլոնյա , Կլասէ ու Բոյէ , և լուսանկարչական արուեստի նորագոյն գիւտերը. կարող է նաեւ ամպոտ ժամանակաց մէջ նոյնչափ պայծառ լուսանկարներ հանել որչափ արեւափայլ օրեր . Նաեւ 50-60 անձի խումբ լուսանկարներ կը հանէ։ Գիները չափաւոր են ։ Ցաճախորդք ամէն կերպիւ գոհ պիտի լինին ։
30—9

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ եզական դարման է հերաց ամէն տեսակ դժուարութեանց և սոյն նպատակին համար ծախուած ուրիշ բաղադրութիւններէ առաւել գոհ կընէ գործածողները ։

Մանաւանդ իգական սեռի գործածութեանը համար անհրաժեշտ է այս , քանզի կառատացնէ ու մետաքսանման փայլուն և կակուղ կընէ գլխու կարծըր մազը։ Որև է պատճառաւ գունաթափ եղածը անվրէպ իր նախկին գոյնին կը վերադարձնէ . անհաստատ մազը կը վերահաստատէ, ծափածին տեղ նոր մազ կը բուսցնէ եթէ արմատը փճացած չէ (քանզի բնութեան մէջ ոչինչ կարող է մազ բուսցնել երբ արմատը փտած է) , գլխուն ճերմակ թեփը շուտով կանհետացնէ ։ Միով բանիւ բնական ու փայլուն մազի առատութեան գլխոյն զարդարուելովը՝ գործածողը խիստ վայելչագեղ կերպարանք մը կստանայ ։ Մայրաքաղաքիս մէջ և այլ տեղեր բազմաթիւ գործածողք այսպէս կը վկայեն ։ Անուշահոտ ջուր մ՚է , շիշը կանանչ թուղթի մէջ ամփոփեալ է . դեղավաճառք և այլ շատեր կը ծախեն ։ Այերի վիկօրը հարցնել պէտք է ։ Գլխաւոր տեղին է Մինասեանի Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա կոստանդնուպօլսոյ ։

ՏՕՔԹԷՕՐ Թ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել Կ. Պոլսոյ հասարակութեան թէ հիւանդներ պիտի խնամէ ձրիաբար ամեն չորեքշաբթի , ժամը 4էն մինչեւ 8 , իւր տունը , Բերա Նրմէնի Քիլիսէ փողոց թիւ 15 ։ Դարձեալ հիւանդներ պիտի ընդունի չարաթուան միւս օրերը միեւնոյն ժամուն բացի կիւրակէ և ուրբաթ օրերէ ։

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերփուլի և Արեւելքի միջեւ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրեան	2,500	Ֆաւնիէան	3,700
Ալտոսոա	2,500	Ֆլամինեան	3,700
Անտալուզեան	2,500	Ֆլորեան	3,700
Արէպեան	2,500	Իպէրեան	5,500
Արաբեան	3,700	Իլլիրեան	5,500
Պալմիրեան	6,000	Իտալեան	5,500
Պալկանեան	6,000	Լեսպեան	2,200
Քաստիլեան	800	Լիկուրեան	2,500
Սարտինեան	2,000	Լիտեան	800
Տաւրոս	700	Օթոման	700
Էճիբտեան	3,700	Բերսեան	3,800
Ֆաթեան	3,700	Վալենսեան	6,800
Ֆալերնեան	3,700	Վենեցեան	6,800

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերփուլի եւ Պոստընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ՚ընդունի սովորական սակագներով .

Ուղեւորներու համար տեղ չկայ ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆՏԸՆ Գործակալ

թիւ 34 , 35 , 36 , Եէնի Միւլքիէ խան , Ղալաթիա

Նաւատէրք , Պարոնայք Ֆրէտ , Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվերփուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս , Էտուարտ Լաֆոնտէն .
Ճիպրալթար , Պ. Պ. Քարվըր եղբարք .
Աղեքսանդրիա , Կ. Լ. Վահման եւ ընկ.
Մալթա , Ա. Քամիլերի .
Շիրա , Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ .
Զմիւռնիա , Պ. Ուիգօլ եւ ընկ.

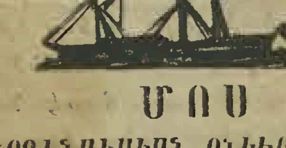

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերփուլ և Միջերկրականի մէջ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբուս	4,200	Ոզիրիս	3,000
Ֆարոս	4,000	Նեֆթիս	3,000
Օսմանլը	4,000	Բերա	3,000
Սեսոստրիս	3,250	Իզիս	2,600
Թեպէ	3,250	Ադրամիդ	1,700
Մեմֆիս	3,250	Լոտուս	800
Նեբա	3,250	Օլինթոս	800
Մարէօթիս	3,250	Սեռիլ	750

Բերա շոգենաւը օգոստ. 6ին Սուլինայէն պիտի գայ եւ օգոստ. 18 ին ուղղակի Լիվերփուլ պիտի երթայ ։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճանբորդներու համար։ Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ.

Գործակալ

Մէյտանճըգ սօգագ , Պոլիս

կամ առ Պ. ՆԷՎԻԹԼ Է. ՄԱԼԹԱՍ թիւ 1 եւ 3 , Նարլեան խան, Վոյվոտա փողոց , Ղալաթա. Տնօրէնութիւն , Լիվերփուլ ,

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31 , Ճէյմս Սդրիդ , Լիվերփուլ.

Գործակալութիւնք

Աղեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ ընկ.
Պէրութ	Յ. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Ց. Վ. Ուիթոլ եւ ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվերթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի , Ֆրանք եւ ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ուիթալ եւ ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէզրոբուլոյ

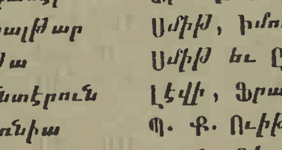

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլեայի և Բոմպէյի մէջ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը ։

Ուղեւորաց և ապրանաց փոխադրութեան

Տրապիզոն , Պաթում եւ Բոթի պիտի երթայ Լո Մէնկըէլէ շոգենաւն, որ օգոստ. 1ին Մարսիլիայէն եւ 8ին Կ. Պոլսէն մեկնի ։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է ՙԱւրէնի ։

Նաւուղչեքի , ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԼՈՐԱՆ ԲՐՊՈՒԼ
Մումհանէ փողոց , թիւ 114

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամէն տասն օրն անգամ մը կը բանին Լիվերփուլի և Միջերկրականի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրէանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալէփփօ	3,000	Նինուէ	2,500
Պոթնիա	4,600	Բալմիրա	5,000
Պաթաւիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալթիք	2,500	Բաքթրա	3,000
Պէթթէլ Քասըլ	1,200	Սէրվիա	7,800
Սեֆալոնիա	5,000	Սիտոն	4,600
Քալապրիա	4,700	Սամարիա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տէմերարա	2,500	Սքիթիա	3,000
Կուպա	4,000	Թառիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրիփոլի	2,500
Մարաթոն	3,000		

Մորոքքօ շոգենաւը նաւապետ Պրաուն Լիվերփուլէն եկաւ այլ եւ այլ վաճառքներով եւ ընդ հուպ Լիվերփուլ պիտի վերադառնայ ։

Թառիֆա շոգենաւը ամսոյս 9ին Լիվերփուլէն հոս կ՚սպասուի ։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճանբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոստընի , ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով ։

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.
թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Ղալաթիա ։

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերփուլ , Միջերկրականի և Օտեսայի մէջ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սօֆիա	3,000	
Արմենիա	2,500	Ռոճըրս
Արաբիա	2,500	Քրուիքշանք
Լուտանիա	2,500	Ուիլքս
Մակեդոնիա	2,500	Մարշ
Բոսֆորիա	2,800	Ֆօթըրճիլ

Այա Սօֆիա շոգենաւը վաղը ուղղակի Լիվերփուլ պիտի երթայ ։

Այս շոգենաւք կին գամարդներ ալ ունին ։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ՚ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար ։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը սրուին ուղեւորաց ։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ

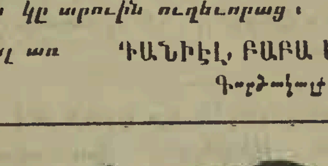

ՔԷՅ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կը բանին ի մէջ Լոնտոնի և Արեւելեան Նաւահանգստաց, Սեւ ծովու և Դանուբի

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս , Օտեսա եւ Դանուբ երթալու համար , եւ օրինաւոր սակագներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները ։

Էռէնջ շոգենաւը , նաւապետ Մաթիուս , եկաւ Լոնտոնէն եւ Մալթայէն , բեռը կը պարպէ , եւ ամսոյս 28ին Դանուբ կ՚երթայ ։

Սայթենհէմ շոգենաւը , Մալթա , Կ. Պոլիս , Պաթում , Բոթի եւ Թայգան երթալու համար ։

Աւելի մանրամասնութիւններ եւ գնոց վրայ տեղեկութիւն առնալու համար դիմել առ

ՔԷՅ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ
Գործակալ
Ղալաթիա , Կ. Պոլիս

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 22 յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 5 ամիս, ղրշ .	109,15 առ	Անգլ. լիր.
Փարիզ 5 » Ֆր. 23	առ	Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Ֆօնս . գոյուեցաւ (գ. կ.)	—,—
բացուեցաւ	—,—
կէս օրին	—,—
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի (գ. կ.)	79 25 Անգլ. լիր
Սօսիէթէ ժէնէրալ 6 %	4,
» Օթօման	4,30
Կ. Պոլսոյ Պանքան	7, 5
Քրէտի ժէնէրալ 6 % Օսմ. լիր	6, 4
Փոխ. 1863 (Մուրթօն) 6 % Ֆր.	67
» 1865 » 6 %	65
» 1869 (Բինար) 6 %	56
» 1872 (Պօն տիւ Թրէզօր)	20,
» 1873 (Բինար) 6 %	52 50
Րումէլիի երկաթուղի	51 75
Լաւրիում (գ. կ.)	165
Թրամուայ Օսմ. լիր	350
Թղթադրամ »	1065
Հէվալէսիզ	30
Րէբօր	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ . ոսկին 100 ղրշէն) Ղրշ.

Անգղիական ոսկի	110
Գաղղիական »	87 22
Բօլ	90
Գրիմլից	51 20
Գաւաթն թուղթ (գարիփ)	925
» արծաթ (նոր)	90 5
Մէճիտիէի տարբերութիւն	108 1
Վեցնոց	104
Հինգնոց	103
Մեթալիք	100

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 3 օգոստոս

Անգղ. Ֆօնս.		99 7/8
Օսմ. »		10 3/8
Փոխ .	1865	13 1/8
»	1869	11 1/4
»	1871	72 3/4
»	1872	19
»	1873	10 1/4
»	1877	85 7/8
Պանք Օթօման		19 1/8
Ռուս. փոխ. 73ի		86 3/4
Եգիպտ. միացեալ		71 5/8
» արտօնաւոր		93 3/8
Տայրա Սանիէ		
փոխ. Ռօչիլտ		92 3/4
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ		25,512

Փարիզ 3 օգոստոս

Գաղղ . Ֆօնս . 4 1/2 0/0	109,12,50
» » 3 0/0	80,12,50
Օսմ. Ֆօնս.	10,65
Փոխ. 1865 Ֆր .	66
» 1869	58
» 1873	52
Օսմ. Երկաթուղի	51
Պանք Օթօման (գ. կ.)	735
Քրէտի Լիոնէ (գ. կ.)	563,75
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)	94 1/4
» » Արեւելեան	—
Իտալ. Ֆօնս.	90 80
Եգիպտ. միացեալ	365,
Փոխնկագիր Լոնտրայի վրայ	25,30

Վիեննա 3 օգոստոս

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	119,95
Րումէլիի երկաթուղի	24

ԿԷՍ ՕՐ 4,42

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Վոսփորէն իջնող շոգենաւերը

11 Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիքէ. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ.
11 Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ.
11 Պէյքօզէն Բ. Պահճէ , Ր. Բ. մահալ. Գանլ. Ա. Հիսար. Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզկ.
11 Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզկ. Գապաթ .
12 Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Սթէն. Պոյաճ. Ր. Հիսար , Պէպէք , Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ.
12 15 Ր եւ Ա Գավագ, Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշպ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզկ. Գապաթ.
1 Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Սթէն, Միրկէօն , Ր. Հիսար , Պէպէք, Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ.
2 Եէնիմահ. Մէգար. Պէօյիւքտ, Թարապ, Եէնիք, Էմիրկ, Հիսար , Պէպէք, Արնավ, Գուր, Օրթ, Պէշիքթաշ։
2 15 Պէօյիւքտէրէ , Թարապ. Պէյքօզ, Բաշպ. Գանլ. Ա Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ, Գուզկ, Պէշիկթաշ։
3 Եէնիմահ. Մէգարպ , Պէօյիւքտ. Քիրէճպ. Թարապ. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Պոյաճըքէօյ , Ր Հիսար, Պէպէք, Արնավ Գուր. Օրթաք. Պէշիքթ.
4 Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Պոյաճ, Ր. Հիսար , Պէպէք, Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ.
4 45 Պէօյիւքտ. Թար. Պէյքօզ Բաշպ. Ր. Փ. մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզկ. Իւսկ.
5 15 Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ . Պոյաճ. Ր Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիքթաշ։
6 15 Եէնիմահ. Մէգարպ Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշպ. Եէնիք. Միրկ. Գանլ. Ր. և Ա. Հիսար, Գանտ. Արնավ. Չէնկ. Պէյլէրպ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկթ. Իւսկ.
7 30 Ա. և Ր. Գավագ , Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Եէնիք. Սթէն. Միրկէօն , Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
8 45 Պէօյիւքտէրէ, Պէյքօզ, Բաշպ. Ր. Փ. Մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզկ. Իւսկ.
8 45 Եէնիմահ, Մէգարպ, Պէօյիւքտ, Թարապ, Եէնիք, Էմիրկէն Ր Հիսար, Պէպէք, Արնավ, Գուր, Օրթ, Պէշիկթաշ։
9 30 Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ, Եէնիքէօյ, Սթէն. Պոյաճ, Ր Հիսար , Պէպէք , Արնավ , Գուրուչ, Օրթաք, Պէշիկթաշ։
10 15 Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք, Էմիրկ, Ր Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուր, Օրթաք Պէշիքթաշ ։
11 Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարպ, Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Գանտ Արնավ. Օրթ. Պէշիկթաշ ։

Կամուրջէն ելնող շոգենաւերը

12 15 Պէշիկ, Օրթաք, Գուր, Արնավ, Պէպէք, Ր Հիսար, Պոյաճ. Եէնիք. Թարապ, Պէօյիւքտ, Մէգարպ, Եէնիմահ։
1 Գապաթաշ , Իւսկ. Պէշիկթաշ Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար, Գանլ. Միրկէօն, Եէնիք. Բաշպ. Պէյքօզ , Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգար. Եէնիմահալլէ։
1 15 Պէշիկթաշ, Օր, Գուր, Արնավ, Պէպէք , Ր Հիսար, Էմիրկ, Եէնիքէօյ, Թարապ, Պէօյիւքտ, Մէգարպ, Եէնիմահ։
2 15 Գապ. Պէշիկ , Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար , Միրկէօն. Եէնիք. Թարապիա, Պէօյիւքտ , Մէգարպ, Եէնիմահ ։
3 Իւսկիւտար , Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ր. Բ. մահ. Բաշպ. Պէյքօզ, Թարպ, Պէօյիւքտ.
5 30 Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչ, Արնավ. Պէպէք, Ր Հիսար , Միրկէօն, Սթէնիա, Եէնիք, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ , Մէգարպ, Եէնիմահ ։
5 Գապաթ. Պէշիկթ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք , Ր. Հիսար , Պոյաճ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէգարպ. Եէնիմահ. Ր. Ա. Գավագ ։
6 Պէշիկթաշ, Օրթաք, Գուր, Արնավ, Պէպէք, Ր Հիսար, Էմիրկ, Եէնիք, Թարապ, Պէօյիւքտ, Մէգարպ, Եէնիմահ։
6 45 Իւսկ. Պէշիկթ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէրպ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ր. Հիսար , Գանլ. Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ.
8 15 Պէշիկթաշ , Օրթաքէօյ , Արնավուտ. Պէպէք , Ր. Հիսար , Միրկէօն, Եէնիք. Թարապիա , Պէօյիւքտ. Մէգար. Եէնիմահ։
9 Գուզկ, Պէյլ, Չէնկ, Վանիք, Գանտ, Ա Հիսար, Գանլըճա, Բաշպ, Պէյքօզ, Մէգարպ։
9 30 Պէշիկթաշ , Օրթաքէօյ , Գուրուչէշ. Արնավուտքէօյ, Պէպէք , Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիքէօյ , Թարապ, Պէօյիւքտ. Մէգար. Ր եւ Ա Գավագ ։
10 Գապաթ. Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Վանիք. Գանտիլլի , Ա. Հիսար, Գանլըճա , Ր. Փ. Մահ. Բ. Պաշճէ, Պէյքօզ , Թար, Պէօյիւքտ.
10 15 Պէշիկթաշ , Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտք. Պէպէք , Ր. Հիսար , Միրկէօն , Սթէն, Եէնիք , Թարա , Քիրէճպ. Պէօյիւք. Մէգարպ. Եէնիմահ։
11 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք , Ր. Հիսար, Պոյաճըք. Եէնիք. Թարապիա , Պէօյիւքտ. Մէգարպուրն. Եէնիմահալլէ ։
11 Գուզկունճուգ , Պէյլէրպէյի , Չէնկէլքէօյ , Վանիքէօյ , Գանտիլլի , Ա. Հիսար ,Գանլըճա , Ր. Փ. մահ. Փաշապահճէ , Պէյքօզ։
11 30 Պէշիկթաշ , Գուզկ, Օրթաքէօյ , Պէյլէր. Չէնկ. Վանիքէօյ ։
12 Պէշիկթաշ , Օրթաքէօյ , Գուրուչէշմէ Արնավուտքէօյ ։

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE

Insurance company

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

Լոնտոնի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութեան Անգլ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000,000
Վճարեալ դրամգլուխ	500,000
Պահեստի դրամ հրդեհի ճիւղէն գոյացեալ	1,218,498–1,718,498
1881ին զուտ հասոյթը	1,024,460

NORTHERN

Assurance company

ՆՕՐԹԸՐՆ

Լոնտոնի և Էպէրտինի ապահովութեան ընկերութեան Անգլ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	3,000,000
Վճարեալ դրամգլուխ	180,000
Պահեստի դրամ հրդեհի ճիւղէն գոյացեալ	380,000–550,000
Զուտ հասոյթ 1878ի	551,000

Ստորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն թէ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով , այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին , որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը , և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովը՝ Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բանողներու ինքզինք ներկայացնել ։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ, ինչպէս Բերայի , Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ , նոյնպէս մօտակայ քաղաքները , գիւղերը , գաւառները ։

MARITIME

Insurance Cie limited of Liverpool,

Capital Lt. 500,000

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

Ծովային ապահովութեան ընկերութեան

Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Ստորագրեալք , շոգենաւերը , առագաստանաւերն և անոնց մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութեան տուած են ընկերութեան կողմէ ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնել ուզողք պէտք է դիմեն Ղալաթիա Քօմիսիօն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակը

Ընկերութեանց և Տնօրէն ամեն գործառնութեանց Գործակատարն յիշեալ Ընկերութեան

ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ ՃՕՀՆ ՐԱՈՒԼ